

Muusikaleht

Oktoober
1993
nr. 16
Hind 1.50

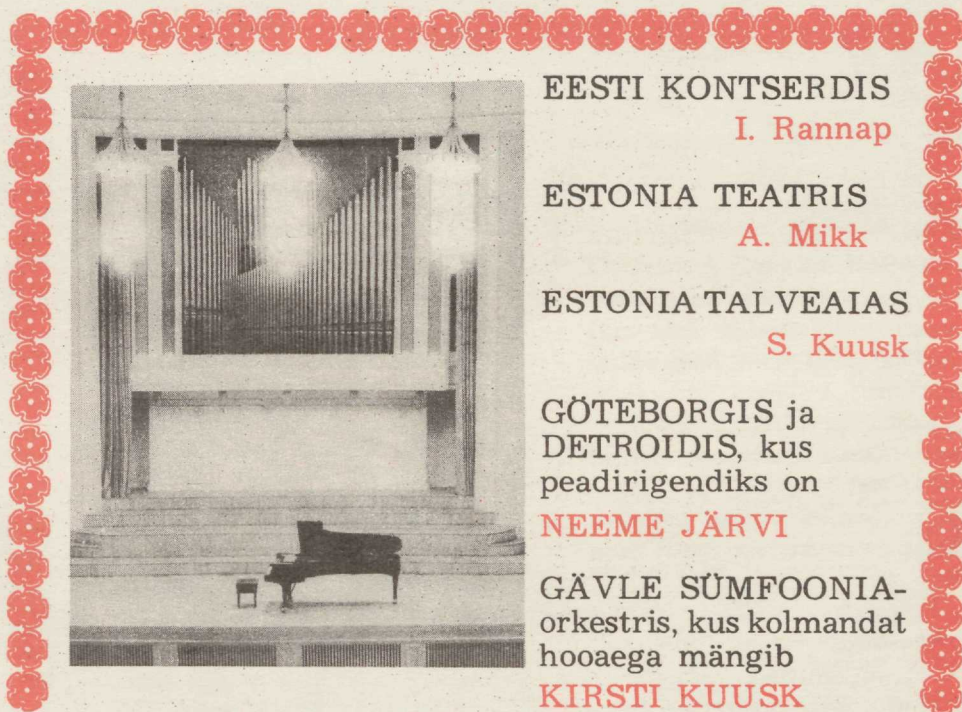


SEEKORD TALLINNA- JA INSTRUMENTAALMUUSIKA-keskne!

TÜHI, OOTEL LAVA... JA JUBA TA ALGAS! HOOAEG, HOOAEG, HOOAEG...

VEEL numbris:

- ◆ EESTI KONTSERDIL uus direktor
- ◆ Juubilar on LILIAN SEMPER
- ◆ Intervjuu vürst VOLKONSKIGA
- ◆ Eesti Keelpilli-õpetajate Ühingust
- ◆ Eesti Klaveri-õpetajate Ühingust
- ◆ Estonia Seltsist
- ◆ Eesti Rahvus-kultuuri Fondist
- ◆ Mustpeade Maja muusikapäevadest
- ◆ Raimond Valgre sünniaastapäeva tähistamisest
- ◆ Eesti muusika CD-plaadistustest
- ◆ Ühest tele-elamusest jne.



EESTI KONTSERDIS
I. Rannap

ESTONIA TEATRIS
A. Mikk

ESTONIA TALVEAIAS
S. Kuusk

GÖTEBORGIS ja
DETROIDIS, kus
peadirigendiks on
NEEME JÄRVI

GÄVLE SÜMFOONIA-
orkestris, kus kolmandat
hooaega mängib
KIRSTI KUUSK

„VÕI OLEN MA SIIS TÕESTI NII „ANDEKAS“!?
„ML“ küsimustele vastab Kirsti Kuusk

◆ Kuidas sattusid tööle välismaale?



See juhtus nii, et kui lõpetasin Moskva Konservatooriumi aspirantuuri, oli detsember, kesktaiv. Kuna Muusikakeskkoolis, kuhu olin määratud pedagoogiks, olid koormused õppeaasta algul jagatud, ei tahtnud kelleltki poole aasta pealt õpilasi ära võtma hakata. Olin vaba ja... sattusin Rootsi. Nimelt oli mul õel Klarikal kavas sõita oma perega kuuks ajaks mehe sünnimaale Tšiili. Selleks ajaks vajas ta abikaasa asendajat Stockholmi Folk Opera orkestrisse ning Klarika koduhoidjat ja arvete korraldajat. Nii saingi oma esimesed „ristsed“ eluks-tööks välismaal.

Üsna kohe hakati mind agiteerima: jäägugi ma mängima Folk Operasse. Laekus teisigi pakkumisi. Otsustasin, et kes esimesena saadab mulle ametliku lepingu ning taotleb ka elamis- ja töötamisloa, sinna lähen. Kõige kiiremad oldi Gävle sümfooniaorkestris. Nii olingi juba 1991. aasta juuli lõpus orkestri kogunemisel Gävles ning kohe tuli ka esimene reis Lappajärvi Muusikapäevadele.

(järg lk. 10–11)

Viimasel leheküljel

MUUSIKUTEST JA
MESILASTEST

KUUM VEERG
NEEME JÄRVI
FAX DETROIDIST

EESTI KONTSERDIL UUS DIREKTOR — ENNO MATTISEN

„TAHAN HAKATA VÕITLEMA MUUSIKUTE TÖÖ VÄÄRTUSTAMISE EEST!“



Nii nagu pildil, nii oli asi ka tõeluses — meie ligi pooleteisetunnise „vestluse“ ajal tuli Eesti Kontserdi vastvalitud direktoril tõsta telefonitoru vähemalt kümme korda! Ja kõige mitmekesisemate küsimuste-probleemide lahendamiseks! Küll sise-, küll välis-telefonil!

Alati heatahtlik ja viisakas, nagu Enno Mattiseni aastaid tunneme, püüdis ta igasse küsimusse südamega süveneda. Ja nii see aeg meil otsa sai!

Vahepeal andis ta mulle ootamisaja „leevenduseks“ oma „nägemuse“ Eesti Kontserdist, mille ta esitas konkursile. Leian, et see on väärt tervikuna siinkohal ära tuua, kuna on tegemist siiski küllalt läbimõeldud tegutsemiskontseptsiooniga.

TOIMETUSELT.

EK uus direktor valiti seoses endise direktori Oleg Sapožnini töölepingu lõppemisega 1. oktoobril. Konkureerisid kaks kandidaati: **Enno Mattisen** ja **Herbert Murd**. Asja vaagis ja otsustas 10-liikmeline žürii koosseisus: P.-E. Rummo, H. Taliga, P. Lassmann, L. Sumera, P. Himma, E. Klas, A. Üleoja, T. Kaljuste, A. Mustonen ja O. Sapožnin. Hääled jagunesid järgmiselt: Mattisen — 5, Murd — 4, 1 komisjoni liige oli erapooletu.

NÄGEMUS EESTI KONTSERDIST

● **Eeldus:** EK jääb kui teo- ja arenguvõimeline struktuur, kinnituseks nii oma kui ka Rootsi ja Norra Riigikontserdi kogemused.

● EK järsku rollimuutust ma ei poolda — lõhkuda on lihtsam kui midagi uut luua!

● Põhifunktsiooniks on ja peab jääma normaalse muusikaelu tagamine.

● Areng peaks viima struktuuride ja suhete selginemisele.

● Iseseisvuma peaksid põhilised muusikakollektiivid — rahvusorkester ja rahvuskoor.

● EK peaks jääma kontserte korraldavaks ja vahendavaks organisatsiooniks. Korraldavaks põhiliselt Tallinnas, vahendavaks koostööpartneriks mujal Eestis, kuna kogemused näitavad, et pealesunnitud kontserdielul pole üheski paigas elujõudu.

Kõige eeldus on kohalik huvitatus. Maakondade ja linnade kultuuriosakondade loodetav tugevnemine ühes kohaliku jõukuse kasvuga oleks soodus pinnas koostööks. Häid näiteid on praegugi — Pärdi-festival Lääne-Virumaal, Viljandi vanamuusikafestival, omaaegne „Pärnu festival“, mis vajab taaselustamist jne.

● Praeguses majandusseisus on pideva, tasakaalustatud ja läbimõeldud kontserdielu korraldamise võimalus üksnes riiklikult doteeritud organisatsioonil. Ühe või teise üksikisiku või kollektiivi initsiatiiv ja selle rakendamine sponsorite toel on mõeldav ühekorde aktina, parimal juhul ka mingi regulaarse ettevõtmisena (näit. A. Uibo ja tema orelifestival), ent igapäevase kontserttegevuse puhul pole (praegu küll!) mingit lootust sponsorite abile.

● EK ühe tähtsama rollina näen ma eesti muusikutele rakenduse tagamist. EK juurde tuleks luua „mänedžmenđi-osakond“, mis pühenduks eesti interpreetide n.ö. müümisele, alates kõigest reklaamiga kaasnevast ja lõpetades konkreetsete kontsertide (reiseid) teostusega. EK praegused struktuurid tegelevad sellega n.ö. muuhulgas, seega ebapiisavalt ja ebajärjekindlalt.

● Kaugele ette planeeritud ja tõeliselt läbimõeldud kontserdielu ainuke eeldus on mõistagi majanduslik kindlus. Praegune ebakindlus ja -määrarus toob kaasa teatud heitlikkuse ja juhuslikkuse ka EK töös. Me ei saa rahulikult teha kaugemaid plaane, kuna ei tea ette oma võimalusi. Samas haarame kinni igast soodsast pakkumisest, mis võiks sinset kontserdielu rikastada.

● Ka maksimaalse kokkuhoiu puhul (s.h. mõeldavad koondamised) näitavad EK kulutused kasvutendentsi. Honorare lihtsalt peab tõstma! Ja palgadki pole konkurentsivõimelised parima meeskonna formeerimiseks!

● Ühe võimaliku tuluallikana ei poolda ma piletihinna tõstmist — meie klientuur on suhteliselt vaene ja kõrged hinnad toovad, vähemalt esialgu, kaasa tühjad saalid, s.t. hoopis kahjum!

● Sponsorlusest oli juba juttu. Katsetame muudki (Eesti Kontserdisõprade Selts), kuid praegu oleks asjatu loota Eestist suuri rahalaekumisi. Rohkem abi oleme saanud rahvusvahelistest kontaktidest — hea koostöö Rootsi Riigikontserdiga, aga ka saatkondade ja eri maade kultuuriinstitutsioonide abi sealsete muusikute siatoomisel.

See töö peaks edaspidi olema veelgi sihi- ja järjekindlam.

● Muidugi peab igapäevatoos võimalikult vältima kahjumiga ettevõtmisi, püüdes rohkem kõita kuulajaid. Siin reserve on. Näiteks on langenud ERSO

kontsertide külastatavus, mille taga on õige peadirigendi puudusest tingitud tasememuutus. Ent ka väga edukad kontserdisarjad (Kaljuste „Bach & Pärt“, Mustoneni „Schubert & Wien“) ei too kasumit, sest need on enamasti väga kulukad projektid. Siin jääb üheks eesmärgiks kontserdivormide paindlikumaks ja mitmekesisemaks muutmine (häid tulemusi on siin ansambli „Camerata Tallinn“), kuulajahuvi arvestamine. Mõelda tuleks ka n.ö. müügiagendi kasutamisele (kes pakuks näiteks meie projekte turismifirmadele) ja kindlasti reklaamiosakonna tugevdamisele (ümberformeerimisele). Meie praegused projektid peaksid tänu tugevatele produktidele pakkuma laiemat huvi.

● Lahendamist vajab ERSO kodu küsimus. Meile on väga vaja kammer-saali. Tõsisit arupidamist vajavad paljud küsimused. Seda kõike peaksid muusikud ja korraldajad üheskoos otsustama.

● EK direktori ülesanneteks loen muusikaelu strateegia ja taktika väljatöötamist, samuti iga lüli iseseisva tegutsemise tagamist ja samas ka omapoolset vastutust tasakaalustatud tervikus. Oigete otsuste vastuvõtmiseks peab direktoril olema täielik ülevaade Eesti muusikaelust.

Kui küsisin, kas oleks tal ehk veel midagi tähtsat lisada ülaltoodule, siis rõhutas E.M., et juba kõige lähemal ajal peab otsustama praeguses majanduslikus kitsikuses ülitähtsa kultuuripoliitilise küsimuse — MIS MEIL PEAB OLEMA JA MIS MEIL VÕIB OLLA (s.t. mis kollektiivid, struktuurid jne.). Ja ütles ära ka OMA SUURE MURE, MIS HINGE PEAL — KUIDAS HOOAJA PLAANE REALISEERIDA, KUI NELJANDAKS KVARTALIKS LISAEELARVET EI SAA, SEST SIIS EI SAA KORRALDADA PRAKTILISELT ÜHTEGI KONTSERTI OKTOOBRI KESKPAIGAST PEALE.

„TAHAN HAKATA VÕITLEMA MUUSIKUTE TÖÖ VÄÄRTUSTAMISE EEST!“ ütles ENNO MATTISEN lõpetuseks. Tahaks talle selleks kõigeks tõepoolest palju jõudu ja edu soovida!

Uue direktoriga vestles
Sirje Kuusk

HOOAJA ALGATUSEKS LAUSA TÄHTEDE JA VÄÄRTMUUSIKA PARAAD!

3

Tänavune hooaeg Eesti Kontserdis "löödi lahti" sümfoonia-kontserdiga 23. septembril. Mängis ERSO (pärast streigihvardust ja tõsiseid lahinguid oma palgatingimuste ja kuuluvuse määramiseks). Dirigeeris ERI KLAS, soleeris KÄBI LARETEI, esitati Jaan Räätsa 3. sümfoonia, Beethoveni 4. klaverikontsert ja Jean Sibeliusi 1. sümfoonia.

"Avalöök" oli tänavu erakordselt üritustetihe ja suurejooneline. "Uhke ürituste rida" — nagu õigustatult ja rahuldustundega kommenteeris toimuva hakkavat PEETER VÄHI, kes toimetust hooajast teavitab.

Kohe avakontserdi järel, 24. septembril esines Matkamajas Saksa uue muusika ansambel "Ensemble Avantgarde", 25. septembril Tallinna Kammerorkester TÖNU KALJUSTE juhatusel. 26. septembril oli orelimuusika-kontsert Nigulistes, 27. septembril kinkis Tõnu Kaljuste oma kammerkoori ja Tallinna kammerorkestriga kuulajaile tervikkava J. S. BACHI 6 MOTETIGA (see ON ju kõrgtaseme näitaja — ühel kontserdiõhtul ära laulda kuus motetti!). 28. septembril kõlas "Estonia" kontserdisaalis Händeli oratoorium "IISRAEL EGIPTUSES" (esinejaiks HANNOVERI POISTEKOOR ja TALLINNA KAMMERORKESTER), samal ajal esines Mustpeade Maja Valges saalis "vürst" ANDREI VOLKONSKI Prantsusmaalt, kes nüüd esmakordselt jälle sünnimaal oli pärast Nõukogude Liidust lahkumist 70-ndatel aastatel. 29. septembril võisime "Estonia" kontserdisaalis kuulata KÖLNI KAMMERORKESTRIT, 30. septembril kohe otsa HELSINGI LINNAORKESTRIT koos Oli Mustoneniga (jälle harukordne talent!).

Nii et lausa tähtede, kuulsate kollektiivide ja väärtmuusika paraad oli tõepoolest see hooaja avanäda!

1. oktoobri rahvusvahelist muusikapäeva tähistas pidulik kohviõhtu ERSO KAMMERORKESTRI ja solistidega Mustpeade Majas, 2. oktoobril mängis "Estonia" kontserdisaalis Saksa bigband ja hülgava lõppakordi lõi avauuritustele RAHVUSLIK SÜMFOONIAORKESTER USA-st MSTISLAV ROSTROPOVICH juhatusel (emigreerus 70-ndatel aastatel), solistiks kirjanik Solženitsõni poeg IGNAT SOLZHENYTSYN, pileti-hinnad 50-kroonisest seisukohast 400 kroonini välja, mis aga sellegipoolest ei katnud selle kalli kollektiivi vastuvõtukulusid.

Aga nüüd kõigest järgemööda **INES RANNAPI** silma-kõrva läbi.

Milline rõõm oli näha "ellujäänud" ERSO-t!

Ei lasknudki meie valitsus teda hingusele minna! Ainult ei finantseerida võinuks ERSO-t ka ilma emotsionaalse skandaalita!

See selleks, aga tulvil täis saal ja liigutavad hümnihetked löid, loodetavasti kogu hooajaks, avala muusikanautimise õhkkonna.

Väga noore Räätsa 3. sümfoonia valimine avanumbriks oli teoreetiliselt üllatav, aga õigustas end praktiliselt niisama üllataval moel. Selles oli noorusvärskust, mis hilisemates sümfooniates (võib-olla nende välise sarnasuse tõttu?) tuhmuma kippus.

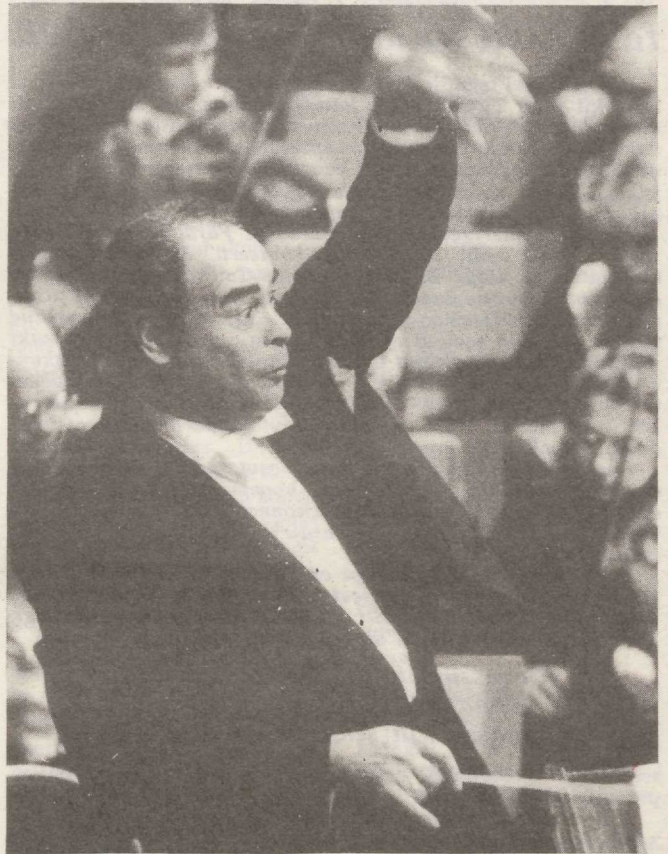
Eri Klas toonitas osadevahelist kontrastsust hoopis rohkem kui osasisesed nüansse. Kõik kolm Allegrot viis ta läbi hoogsalt, ühe hingetõmbega, kaks Andantet aga väga rahulikult, mõlikult. Sümfoonia intensiivne liikumisenergia kõrvuti intiimse liürika ja teose lakoonilise kokkusurutusega jättis n.ö. isu alles veel teisiigi Räätsa loomete algusaastate sümfooniaid kuulata.

Ka J. Sibeliusi 1. sümfoonia on inspireeritud nooruslikest tundepuhanguist. Sümfooniast jäi E. Klasi tõlgitsuses sügav mulje — orkestril õnnestus dirigendi kavatsusi kaasa teha nii võimsate kulminatsioonide kui ka tundeliste vaibumiste suunas!

ERSO tuntava noorenemisega, eriti keelpilligrupis, on seenal välja vabandatud mõningaid puudujärke orkestri praeguses tasemes. Ometi on noorte hoolikus ja julge pealehakkamine, mängu kantilenne puhtus, hea intonatsioon ja täpsed strihid sümpaatiaid äratavad! Küllap oli just E. Klasi suuri teeneid, et avakontserdi pidulikus õhkkonnas orkester oma parima andis!

Käbi Lareteid ümbritseb eriline aura. See moodustub mõneti juba pianisti erakordset elukäigust ja tema köitvast kirjanikuandest. Aga muidugi ka K.L. tugevast isiksusest interpreedina!

Valides kõigi oma repertuaari kuulunud Beethoveni klaverikontsertide seast esakohtumiseks ERSO-ga just neljanda — E. Klasi esinetai koos juba Rootsisis — lähtus K. Laretei oma sõnusti selle kontserdi erilisest kõnekusest. Kontserdi tipp hetk oli minu jaoks II osa reljeefse tutti ja soolo kahekõne, see eriliselt akvarelne ja habras toon, millega Käbi Laretei end kuulama sundis.



○ Hooaja lööb lahti ERI KLAS

K. Suure foto

Väga mõjuv oli Saksa Lütvabariigi kultuurinäda avalöök.

"Ensemble Avantgarde'i" kõrge tehniline tase ja väljapaistev stiilitunne pakkusid pikaks ajaks meelde jääva elamuse.

Leipzig'i Gewandhaus-orkestri noored muusikud seadsid selle ansambli moodustamisel eesmärgiks viljelda nii klassikalist, romantilist kui ka uut muusikat. Meile toodud programm keskendus nn. „teise Viini koolkonna“ esindajate loomingule. Seitsmest pillimehest moodustuvate koosseisudega esitati H. Eisleri, A. Bergi, A. Weberni ja A. Schönbergi teoseid.

Mind vaimustas Weberni-lõik „klassikaliselt“ keelpillikvartelt oma kõlapildiga ja erakordse täpsusega kõikides nüanssides, samuti äärmisest (ajalisest ja kõlalisest) kokkusurutusest kiirgava tunnetusliku aktiivsusega mängitud 6 bagatelli.

Omaette elamuseks oli teist kavapoolt täitnud Schönbergi "Pierrot lunaire'i" ("Kuu-Pierrot") ettekanne. Aluseks A. Giraud' luuletused ja esitajaiks 21 erineva koosseisuga ansamblit — ka vokalisti tuleks instrumentide hulka arvata —, nõuab teos kuulajalt rohkem kaasamõtlemitahet kui mistahes klassikalise või romantilise perioodi helitöö. Mängureeglitega kaasalainule jagus aga intellektuaalse nautingu kõrval ka emotsionaalseid vapustusi, eeskätt vokaalpartii äärmisest tundepingest ja inimelele kõikmõeldavate registrite-tämbrite kasutamisest. Tegu pole (autori soovil!) laulmisega, sest puudub meloodia, ega ka kõnega, sest ette on antud vaid rütm ja helikõrgus. Selle dilemma lahendas Salome Kammer vapustava tulemiga. Ka saatepartii — polüfoonilise noodikirja virtuoosse orkestree ringu — panid ansambli liikmed kõlama sama meisterlikult ja haaravalt.

Huvipakkuv oli H. Eisleri algselt filmimuusikana kirjutatud "14 viisi vihma kirjeldamiseks". Saju efekte illustreerivad helikaskaadid meenutasid kohati ka loodusest tuttavaid heliseid, kuid iseloomustasid valdavalt süiski Schönbergi koolkonna esteetilisi ja kompositsioonilis-tehnilisi põhimõtteid. Need võivad meeldida või mitte, kuid sunnivad kaasa elama tänu interpreetide sugestiivsele ja asjatundlikule mängule.

Väike imekspeanek: kõigile jagati tasuta suureformaadilisi 130-leheküljelisi (viies keeles!) raamatuid kavade, esinejate-, kunsti-, kirjanduse- ja majandusalase teabega!

(Järg 4. lk.-l)

"J. S. Bach — kuus motetti"
nü oli pealkirjastatud

TÖNU KALJUSTE teine ülesastumine avanädalal.

Kui esimesel mängis Tallinna Kammerorkester Brittenit ja Bartokit ning Tüüri „Show kammerorkestrile“, siis nüüd oli osalus jagatud juba kahe T. Kaljuste poolt juhitava kollektiivi vahel. Andeka inimese puhul, on spetsiaalsete dirigeerimisvõtete valdamisest olulisemad kindel kunstiline kontseptsioon ja tugev isiksus. Nende olemadest valdajana tuleb T. Kaljuste hästi toime nii koori kui orkestri, aga ka mõlemaga üheaegselt.

Motettide interluudiumiteks seatud A. Pärdi teosed väärtustasid tublisti seda suurepärasem kontserti. 30 aastat tagasi kirjutatud „Collage BACH“ omandas Tallinna Kammerkoori esituses täiesti uue kvaliteedi. Siis oma neoklassitsistliku stiili, moes olevate kollaažide ja klastritega osa kuulajaist šokeerimise teostest on nüüd saanud maailmakuulsa autori juba klassikaks muutunud helitöö. Sellelt tagasiivaatavalt positsioonilt keskendus T. Kaljuste hoolikalt igale detailile, pidades samas silme ees terviku dramaturgilist arendust. Teine vahepeala Pärdilt — „Silvanuse laul“ (1991) — sulas kavva oma harda avatusega Jumala poole.

Sünnkohal tahan kiita noort, mullu asutatud kollektiivi. Usun, et nagu ERSO-gi puhul, korvab kogemuste puuduse noorte entusiasmi. Nad on eelmisest põlvkonnast valdavalt oskuslikumad ja koolitatumad ning kahtlemata stimuleerivad neid avaramad perspektiivid.

Bachi motettide tõlgitsemine on raske ülesanne igale koorile ja eks nõudis nende keerulisest faktuurist jagu saamine hulga tööd ka nii võimekalt koorilt kui Eesti Filharmoonia Kammerkoor. Igatahes oli kuuldu kütust väärt.

Klavessüniõhtule Mustpeade Majja oodanuks küll hulga rohkem muusika- ja sensatsioonihimulisi,

sest nimi „Volkonski“, eriti kui selle omanik tuleb Genfist, pidanuks ju tõmbama!

Nüüdis vürst Andrei Volkonski: 60 aastat tagasi Genfis sündinud, neljateistkümnesealt koos perekonnaga N. Liitu sattunud, asumisel olnud, süski Moskva Konservatooriumisse õppima pääsenud, sealt aga „Wagneri-armastuse“ pärast välja heidetud. Üldjoontes sellisele „baasile“ rajas A. Volkonski oma karjääri vanamuusika vallas, olles esimene kontserteeriv klavessinist N. Lüüsus, ning veidi hiljem ka ansambli „Madrigal“ asutaja ja juht. Tohutust menust ja rohkest tööst hoolimata kannatas A. Volkonski loomingulise ahistatuse all, tema dodekafoonilised helitööd keelustati, teda kui teisisimõtlejat kiusati taga... See kõik viis emigreerumiseni 1973.a.

Isa ja poeg on rabavalt sarnased, esimene vaid paarikümne aasta võrra solüüdsem ja tüsedam. Kuigi poja senised tegemised kuuluvad hoopis teise musitseerimisvaldkonda, on nende eneseväljenduslaadis ja lavalises käitumises seletamatuid ühisjooni (meenutagem kas või seda kaunist „kaart“, millega heideti põrandale äramängitud teoste noodid!).

Kontserdi kava 16. sajandi lõpust 18. sajandi alguse inglise, prantsuse ja saksa klavessümuusikani tegi samasuguse arengu läbi ka tõlgitsuses: W. Byrdi askeetsema loomingu tasakaalukusest G. Ph. Telemanni elurõõmsate fantaasiate lausa lustliku esituseni. Tolle asjastu stiili nõudele — kasutada õhtralt melismet — reageeris A. Volkonski isikupäraselt: varjas kõikvõimalike kaunistuste sädina taha palade rütmi (eriti J. J. Frobergeri Süüdis ja F. Couperini 4-as prelüüdis). Kui ennast vabastasid harjumuslikust pulsitabamispiüdest, said senikogematu kõlanautingu osaliseks. Hoopis rangema rütmistruktuuriga mängis kunstnik C. Ph. Bachi ja G. Ph. Telemanni. Väiksed vallatused lisapalade lõpus täitsid eesmärgi saata publik laiaili naeruisena ja heasoovlikuna.

Kölni Kammerorkester Ulrich Grossleri juhatusel alustas programmi paljutootavalt.

G. Ph. Telemanni Kontserdis kolmele trompetile soleerisid noored pillimehed säravalt ja ilmse üleolekuga. Ajastule tüüpilised kontrastid — kord kaunid kantileenid, siis pürdamatu liikumiskeeris — toodi kuulajani veenva ilmekusega.

Tervikuna saksa heliloomingust kavas leidis ka nüüdisaegsem näide — Günter Raphaeli „Sümfoonia fantaasia“, mis annotatsiooni kohaselt pärineb tema elukäigu süngemast perioodist. Soleeris tütar Christine Raphael viiulil. Tundmata selle, annotatsiooni andmeid väga produktiivse helilooja teisi teoseid, mõjus kuuldu küll sisult deklaratiivsena ja helikeelelt igavana. Võib-olla aitas mulje kujunemisele kaasa ka esitavaga otsekuu kõrvalseisjana suhtlev solist?

Kontserdi teise poole täitnud J. S. Bachi suurvormidest meeldis enim Kontsert oboe d'amore'le. Kogenud solist Gerhard Vetter on kümnekond aastat osalenud Oregoni Bachi-festivalidel ja tegutsenud aktiivselt ka ansamblistina. Bachi 3. süüdis tegid taas „ilma“ orkestri trompetistid. Nende trompetid helisesid kirkalt üle koori orkestri, andmata mõnikord isegi võimalust kuulata keelpillide olulisi ütlemissi.

Kölni Kammerorkester tegutseb juba 15 aastat ja koosneb vastuväidlematult oma ala meistritest. Paraku kippus seekordsel kontserdil võimust võtma emotsionaalne inertsus. Kohusetundliku ja igati korrekse mänguga ei liitunud loominguline individuaalsus, mida kontserdisaali minnes oodatakse, eriti nüü mainekana väljakuulutatud kollektiivilt.

Õhtu koos Helsingi Linnaorkestriga oli üleni ilus ja haarav.

Orkester loeb oma algusaastaks aastat 1882, kui asutati Helsingi Orkestriühingu orkester. Muusikuid on dirigeerinud mitmed kuulsused nii Soomest kui mujalt maailmast. Meile tuldi 28-aastase Tuomas Ollilaga, kelle diplomikontserdi puhul märgiti kriitiliselt, et „dirigeerimise alal on sündinud uus staar“. Nüüdseks on ta jõudnud juba esineda Venemaal, Saksamaal, Norras, Hispaanias ja muidugi kõikjal Soomes.

Veel noorem ja kuulsam oli kontserdi solist Olli Mustonen. Oma 26-e eluaasta jooksul on ta esinenud mitmete Ameerika ja Euroopa tipporkestritega, andnud solokontserte saalides, mille nimesid juba aukartust äratavad ning jõudnud plaadistustegagi pälvida rahvusvahelist tunnustust.

Kütust vääriv mitte ainult kava suurepärase teostus, vaid ka selle ülesehitus.

Kava alustati noore soomlase Magnus Lindbergi teosega „Corrente II“ (valmimisaasta 1992). Katsetanud mitmeid nüüdismuusika „kompositsioonisüsteeme“ ja väljendusvahendeid, on ta jõudnud täiesti isikupärase stiilini, mida võiks iseloomustada kui kõlasfääride kombineerimist ja heliridade kuhjast. Autor ise on öeldud: „Minu eesmärk oli luua omamoodi visioon erinevate orkestraalsete konstellaatsioonide nagu erinevate tähtkujude ümber tiirlevaist voogudest.“

Kuuldu on raske millegagi võrrelda. Oli enneaegmatus elamus viibida keset massiivseid heliladestusi, millest tõsis esile üksikuid repliike kõrgemates registrites. Kahtlemata on sellist kompositsiooni nii tõepäraselt ja mõjuvalt kuuldavaks tegema võimeline vaid väga hea orkester väga hea dirigendi juhatusel!

B. Bartoki „luigelaulus“, 3. klaverikontserdis, mida autor päris lõpuni ei jõudnudki kirjutada, on oluliseks komponendiks rütm. Just seda rõhutaski O. Mustonen erilise markantsusega. O.M. iseenesestmõistetavale pianistlikule üleolekule lisandus tohutult lai kõlaline amplituud äärmiselt pehmet pp-st uskumatult jõuliste aktsentideni, ja nüüvõrd sugestiivne interpretatsioon, millega ta pani jäägitult nõustuma iga kuulaja. O. Mustonen kummaline mängulaad, tema pidevalt õhus hõljuvad käed tekitasid võõristust vaid hetkeks. Süü asetus kõik oma kohale kui orgaaniliselt „mustonenlik“.

Kõnesoleva õhtu teise poole täitis C. Debussy „Images“: kolmest värvikast osast koosnev pilditsükk, mille teine osa jaotub veel omakorda kolmeks programmiliseks väikevormiks. Debussy muusikale omane läbi- paistvus, selle otsekuu looritatud kõlavarjundid, samas aga ka temperamentsed hispaaniaalikud tantsurütmid ning võluvad „looduspildid“ olid materjaliks, millega T. Ollila, taife ideaalselt kuuletuv orkester toeks, maalits lausa fantastilisi muusikalisi pilte.



○ Ines Rannap

Washingtonist meile külla sõitnud Ameerika Rahvusliku Sümfooniaorkestri kontsert oli juba ette tituleeritud „kõigi aegade suurimaks sündmuseks kunstmuusikas“.

See osutus õigeks ennustuseks. Sellist „klassi“ orkestrit pole me veel tõepoolest oma ihusilmaga näinud! Võib ainult ohata: milline kõla, milline pändikkus, milline kuuletumismõõdukus dirigendile!

Dirigent ise juhatus ökonoomselt, keskendunult, tõsiselt, vähimalgi määral publikule apelleerimata. Juba Schuberti „Lõpetamata sümfooniaga“, kus harjumatult aeglased tempod olid nüüvõrd „täidetud“, mõttetihedad ja veenvad, võttis Mstislav Rostropovich kuulajad oma „raudsesse haardesse“. Sealt ei pääsetud ka Sostakovitši 1. klaverikontserdi kuulates. Küll vaid 21-aastane, kuid juba väljakujunenud, oma kunstniku-kontseptsiooniga Ignat Solzhenytsyn kujundas selle teose mitmeplaanisest muusikalisest materjalist toreda terviku. Ja millise bravuuriga mängis oma ulatuslike sooloid orkestri trompetist!

Schnittke 6. sümfoonia komplitseeritud helikeele ja ränktraagiline sisu võis küll osale publikust mitte päris vastuvõetav olla, aga rohket lisapaladega sai Rostropovich saali taas täielikult oma võimusesse. Lisapalade valik polnudki populistlik — või kui, siis ehk ainult Bizet „Arleeslanna“. Tšaikovski, Prokofjevi ja Sostakovitši lavamuusikast valitud leheküljed mängiti ülimalt peenelt ja meisterlikult.

Arne Mikk

Kui need read trükiavalgust näevad, on Estonia Teatri pere töö olnud juba kaks kuud. On käidud „Mustlasparuniga“ külalisesinemistel Soomes (6 etendust Tampere-Talos), näidatud publikule ka esimest uuslavastust — B. Britteni ooperit „Albert Herring“, mille dirigentideks on Peeter Lilje ja Arvo Volmer, lavastajaks Neeme Kuningas ning kunstnikuks Hardi Volmer. Laulu- ja märgurõõmu pakkus see teos 13-le solistile laval, ning täpselt sama arv pillimehi istub ka orkestris. Et seda ooperit võimalikult hästi ette kanda, on „Albert Herringu“ etendused planeeritud kompaksete tsükklitena. Järgmine seeria leiab aset novembri lõpul-detsembri alguses.

Vahepeal on teatrimaja saanud 80-aastaseks, Estonia Teatri balletikollektiiv tähistanud 75. juubelit, toimunud Leili Tammeli „Unistuste õhtu“ ja galakontsert Tiit Kuusiku Fondi heaks.

15. oktoobril esietendus Tallinna Linnahalli laval L. Bernšteini igitähis muusikal „West Side Story“ (lavastaja Neeme Kuningas, dirigent Tarmo Leinatamm).

Järgmisel aastal möödub juba 30 aastat päevast, mil teos tuli esmakordselt meie lavale. Siis oli pearoos Tallinna Konservatooriumi lavakunstkateedri näitlejate kanda (lavastaja oli Vello Rummo, liikumisjuht Helmi Tohvelmann). Lisaks neile debüteerisid „Estonias“ tookord ka dirigent Eri Klas ja lauljatar Helgi Sallo. Nüüd on tules laulukateedri tudengid ja kõigi eelduste kohaselt saab sellest projektist nende haridusteel enneolematu võimeteproof.

12 novembrile on planeeritud C. Puccini ooperi „Boheem“ esietendus. Ooperi toob välja itaalia dirigent Carlo Felice Cillario, hiljem hakkavad etendust juhatama Eri Klas ja Arvo Volmer. Lavastaja on Arne Mikk ning oma esimese suurema kunstnikutöö meie teatris teeb selle lavastusega Ann Lumiste. Kui Anu Kaal, Sirje Puura, Ivo Kuusk või Väino Puura on selle ooperi peaosilaulnud ka varem, siis Nadia Kurem, Pille Lill, Meeli Kallastu, Vello Jürna ja Tarmo Sild teevad oma rolle esimest korda.

17. detsembril jõuab eesti publiku ette esmakordselt ameerika helilooja Cole Porteri muusikal „Can-can“. Lavastajaks on Endrik Kerge, dirigendiks Tarmo Leinatamm, lavakujundajaks Georg Sander ning kostüümikunstnikuks Piiret Rumvolt. Osalisi on palju,



suuremad rollid on Helgi Sallo, Voldemar Kuslapil, Hans Müllbergil, Katrin Karismaal, Tõnu Kilgasel ja Peeter Ojal.

Kui „Can-can“ peaks välja vahetama Georg Malviuse poolt mõned aastad tagasi lavastatud menumuusikali „Viuldaja katusel“, siis Malvius ise toob veebruaris koos Rootsimaalt pärit kunstnike Lars Erik Lindeni (lavakujundus) ja Mathias Clasoniga (kostüümid) välja maailma ooperiliteratuuri ühe populaarsema teose — Rossini „Sevilla habemeajaja“. Dirigeerivad Peeter Lilje ja Vello Pähn. Peaosades on Nadia Kurem, Annika Tõnuri, Mati Kõrts, Taimo Toomast (laulab praegu põhikohaga Saksamaal, Coburgi teatris), Tarmo Sild, Mati Palm, Teo Maiste ja Taisto Noor (külalisena „Vane-

muisest“). Võimalus ennast näidata on ka noortel lauljatel Pirjo Levandil, Toomas Toherdil ja Mart Lauril.

18. märtsil toob Euroopa üks tuntumaid koreograafe Robert North lavale lühiballettide õhtu, mille kavas on (lindimuusika kasutamisega) „Blues“ ja „Elu kui unistus“. Nende vahel pakub kontrasti Schuberti muusikale lavastatud „Tütarlaps ja surm“ (mängib keelpillikvartett). Kunstnikuks on Andrew Storer Šotiimaalt.

13. maile on planeeritud G. Verdi ooperi „Don Carlos“ esietendus. Dirigendiks on Arvo Volmer, lavastajaks Neeme Kuningas ja kunstnikuks Hardi Volmer. Selles ooperis saavad rakendust kõik meie tuntumad vokalistid ning hooaja suurim töö seisab sellega ees ka ooperikooril.

Hooaja lõpukuude sisse mahub veel töö J. Straussi operetiga „Viini veri“, mille lavastab Monika Wiesler Viinist (oma energiat rakendab ta ka tantsuseadetes). Dirigentideks on Peeter Lilje ja Vello Pähn, kunstnikuks Eldor Renter. Lavastuse esietendus leiab aset 1994.a. augustis teatri järgmistele külalisesinemistele ajal Tampere Talos.

Viimatimainitu toimub seega juba pärast suvepuhkust ja sellest on esialgu niisiis veel varagi rääkiga. Põhilavastustele lisaks on esialgu vaja välja tuua veel õhtud Eesti Muusi-

kaakadeemia üliõpilaste ja Tallinna Balletikooli õpilaste kaastegevusel, teha uusi kavu Talveaias jne. C.F.Cillario Tallinnas viibimist kasutame ära ka Verdi „Reekviemi“ ettekandel „Estonia“ kontserdisaalis 28. ja 30. oktoobril. „Don Carlose“ esietendusega tahame alustada järjekordseid Georg Otsa Muusikapäevi, suur ballikava on vaja ette valmistada 31. detsembriks. 3. jaanuaril on aga Ülo Vinteri päev, mis saksa keeles kõlab eriti toredalt — Ein Wintertag mit Ülo Winter! Helilooja juubelpäeva hommikul on laval „Pipi Pikksukk“, õhtul „Kevade“, vahepeal aga „väikesed tervitused“ Talveaias.

8. ja 9. veebruaril ootame külla „Karina Saporta Balletti“ Prantsusmaalt. Mitte harvad pole ka meie teatri tippkunstnike külalisesinemised välismaal.

Teatri tehniliste probleemide lahendamiseks pole praegu kusagilt raha tulemas paistmas. Mängime niikaua, kui elektrijuhtmed ja veetorud vastu peavad.

Ometi tahaks loota, et kavandatud uuslavastused vastavad publiku maitsele, et igakuised etendused pensionäridele teevad neile endistviisi rõõmu ning koos Eestimaa majandusolude paranemisega liiguvad tasapisi paremuse poole ka teatritegijate loometingimused!



○ Hooaja esimeselt esietenduselt. Stseen Britteni ooperist „Albert Herring“

H. Rospu foto

KAKS AASTAT ON EESTI MUUSIKAELUS OSALENUD

Kust asi alguse sai? Mis on tehtud? Kuidas (milliste ürituste jaoks) saali on kasutatud? Mida võib kahe hooaja kokkuvõtteks öelda ja mis edaspidi plaanis on?

Kõigest sellest palusime rääkida Talveaia perenaistel.

Peaadministraator Viktorija Jagomägi:

Saali avasime pidulikult 1991. aasta oktoobris (kuigi mõningaid proovi-üritusi oli ka juba septembris). „Oma“ personali on meil üritusteks vaid kolm inimest — peale minu veel administraatorid Ene Meimer ja Helvi Lepp (ning lisaks veel aednik ja koristaja), üritusi aga, ütleksin, päris hullupööra palju. 1992/1993.a. hooaja sisse mahtus meie statistika järgi näiteks 73 kontserti, 47 teatrietendust, lisaks nn. „Perekohvikud“, videoõhtud ja peaaegu iga päeva peale veel mingi saali üürimise üritus. Ütlen kohe, et viimatinimetatudki pole peigalt raha maksmine saali eest, vaid toimuvad meie aktiivsel osalusel (alustades ürituse stsenariumi koostamisest, selle muusikalisest kujundamisest kuni kõige teostamiseni välja). Kõigepealt seetõttu, et saali „kuuluvust“ ja spetsiifikat arvestades oleme me lausa **kohustatud** teadma iga nüansi selles toimuvast üritusest, aga enamasti üürija enda soovilgi. Tullakse ju, just **meie** saali ürituseks üürides, meile juba **otsima** seda „erakorärsust“, milleks Talveaia võimalusi pakub (publiku lai haardeulatuse, mõnus kohvilauas istumise võimalus, roheline, heliaparatuuri, laia ekraaniga kvaliteetse video olemasolu saalis jne. ürituse kontsertosa tellimiseni välja — seejuures igaihe maitse kohaselt).

Eks saali populaarsust tõsta ka soodus asend linna keskel, hea parkimisvõimalus jms. faktorid (baar, soovi korral ka vastuvõtulaudade korraldamine jne). Nii on meil korraldatud üritusi mitmesuguste asutuste õhtutest moeshow'de, näituste, Eesti Raadio otsesaadete, teleasaadete salvestuste, kontserdijärgsete koosviibimiste, bankettide, ballide, presikonverentside, preemiade piduliku ülandmise, lepingute allkirjutamise, välisministeeriumi, valitsuse ning saatkondade vastuvõttudeni välja. Ja kõik on senini meie saali ja ürituse kujundamisega rahule jäänud, paistab niimoodi. Ja öeldud on seda ka. Ja tellimisi laekub üha, kuigi saali üürimistund maksab juba 700 krooni üldjuhul (kultuuriasutustele tehakse siiski hinnaalandust!). Oleme teinud aga palju ka tasuta üritusi (Invaühingule, Pimedate Ühingu, lastekodude lastele jt.).

Mis on olnud suuniseks Talveaia OMA muusikaliste ürituste planeerimisel?

V.J.: Kõigepealt muidugi ürituste ja esinejate Estonia-keskus. Peame oma õhtuid planeerides alati meele pidama, et oleme siiski Estonia teatri kammersaal. Seetõttu peame kasutama eelkõige teatri soliste ja orkestrante õhtute sisustajatena, andma neile esinemisvõimalusi kammerplaanis, mis võimaldaks neil avada kogu oma potentsiaali. See **oma** rahvale suurte eeliste andmine on ühelt poolt loomulik, aga teiselt poolt ka piirav. Praegu oleme jõudnud siiski niisugusele kokkuleppele teatri juhtkonnaga, et koos meie muusikutega võivad erandkorras kaastegevatenähtena meie saalis esineda ka inimesed väljastpoolt. Regulaarse eneseproovimise



võimaluse publiku peal oleme andnud Tallinna Konservatooriumi (nüüd Muusikaakadeemia) ooperistuudio üliõpilastele. Suure ekraaniga videoparatuur on võimaldanud korraldada niisuguseid sarju nagu „Sajandi ooperistaare“ ja „XX sajandi kuldseid häälid“. Kuna Talveaia ees on ideaalne koht kammerooperite etendamiseks, on niisugused lavastused nagu „Teenija-käskijanna“, „Don Pasquale“, „Abieluveksel“, „Õde Angelica“ jt. läinud just **meie** saalis. Talveaia on kujunenud paigaks, kus on mõnus teha esietenduste-eelseid lavateose ja osatäitjate tutvustusi. Väga populaarseks on kujunenud „Perekohvikud“, kus Arne Mikk väga köitvas vormis räägib teatrist ja tutvustab esinejaid, samuti aga nn. „Perekonnaõhtud“ (nagu oli meie teatriga tihedalt seotud Aino ja Heino Otto perekonna õhtu ja millist liini kavatseme jätkata, sest meil on teatris teisigi veel „avamata“ muusikalisi perekondi — Millid, Peäsked jpt.).

Sellest hooajast alates ei kasutata Talveaia saali enam suure teatri-saali etenduste puhvetina, kuna selleks tarbeks on nüüd Valge Saal. See rõõmustab meid väga, sest annab võimaluse Talveaial elada oma spetsiifikale vastavat elu (sõltudes paratamatult vaid Estonia teatri etenduste-graafikust, mis määrab, milliseid esinejaid millalgi saame kasutada ja mida kuhu planeerida on võimalik).

Mis on kõige rohkem rõõmu või rahuldust pakkunud Talveaia töös? Milliseid üritusi peate kõige õnnestunumaid?

V.J.: Enamik üritusi on minu meelest olnud omal kohal ja kuulajatele-vaatajatele meeldinud. Nauditav on, kuidas viib üritusi läbi Arne Mikk õhtute juhina.

Vestlusse sekkub ka Ene Meimer.

E.M.: Mulle meeldib, kuidas Arne Mikk teeb „Perekohvikut“ — valib alati parimad lavajõud. Näitlejad on alati grimmis, kostüümis (kus veel saab lavategelast nii lähedalt silmast silma näha!). Igal õhtul on oma stsenarium, sageli lõpeb see mingi üllatusega („Pipis“-pannkoogid, mõnes teises, „Don Quijotes“ näiteks, võimalus odast kinni hoida, millisel elamusel jälle oma võlu on, või korvitaäis peakatteid igaihele proovida ja „osasse“ sisse elada vms.). Sageli lauldakse koos, nii et kõik tunnevad end „tegelasena“. „Pereõhtud“ on tavaliselt kahe poolega (et vaheajal oleks lastel võimalik baarist limonaadi või muud magusat osta). Õhtu teises pooles kuulatakse sageli kammerlaulu. Nii harjub laps ka „grimmita“ muusikat vastu võtma.

„Perekohvikus“ käib lapsi 3-aastastest keskkooliõpilasteni, aga harvad pole ka juhused, et vanemad inimesed ise, ilma lasteta.

Toredad on lavastused, kus pannakse kaasa mängima just see interjäär, mis on Talveaias, kus etenduse tegevus tuleb n.ö. kuulajateruumi sisse, toimub nende ümber ja kus etendus haaratakse /ka kuulajad („Don Pasquale“, „Õde Angelica“, „Teenija-käskijanna“ jt.). Viimatinimetatud etenduses on meil, Talveaia administraatoreilgi, kuus korda n.ö. „palka tõstetud“. Oleme selle eest „tänanud ja kummardusi teinud“. Oleme ise selle mänguga kaasa läinud. Lihtsalt õhkkond on niisugune, et haakud kuidagi iseenesest.

V.J.: Mulle teeb rõõmu, et Talveaiaaga on reeglina seotud olnud väga loomingulised inimesed — need, kelle potentsiaalile jääb nähtavasti väheseks ainult teatritööst. Lavatöö kõrval tahavad ja suudavad nad tegelda ka kammermuusikaga, tulla välja uute ideedega õhtute sisustamiseks, pidevalt otsida ja arenda. Nad on **huvitatud** suhtlemisest n.ö. lähipublikuga ja neil on reeglina selles rollis teistele ka palju pakkuda.



○ Tänavuse aasta avaürituselt — Estonia Seltsi õhtult. V. Paalma jutuhoos endiste EMO-koori lauljatega



○ Estonia Talveaia kohal oli kunagi Estonia suveaed

ARHIIVIFOTO

Meie saal asub laiuti esineja ees, esineja haardekaugus on niisiis palju suurem kui teatrilaval. See soodustab õhkkonna soojenemist, kui oskad inimesi kõita. Akadeemiliste, teadustamata kavadega kontsertide asemele oleme planeerinud palju just niisuguseid „avatud“ muusikaõhtuid, kus esineja ka suusõnaliselt astub kontakti publikuga. Alati on meeldiv koostööd teha **Leili Tammeliiga**, olgu see siis „**Reisikirjade**“-õhtu, tema lauluklassi õpilaste kontsert või muu tema poolt välja pakutud üritus. Tema „haakub“ publikuga tõelise haarde, soojuse ja tahtmise-ga suhelda. Meeldiva mulje jättis mulle **Margarita Voitese** „*come back*“ Talveaeda, kuigi ta praegu Estonia teatriga lepinguga seotud pole. Imetusväärne on **Mati Palm** oma kaasalöömisetahtmisega ja -jõudmisega. Alati on ta valmis õppima spetsiaalselt uut repertuaari, kui see üritusele kasuks tuleb (terve inglise muusika kava näiteks jne.). On veel palju otsiva vaimuga eestoonlasi ja väsimatu tegijaid (**Anu Kaal**, **Vello Jürna**, **Aare Saal**, **Mati Uffert**, **Peeter Paemurru**, **Jaan Laur jpt.**).

Täissaali on alati kokku toonud videosarjad „**Sajandi ooperistaare**“ ja „**XX sajandi kuldseid hääl**“ **Jüri Kruusi** kommentaaridega. Et ta ise on rahvusvahelise **Mario Lanza** **Ühingu** liige, on tal võimalus hankida välismaalt ühekordseks kasutamiseks haruldasi videosid ja üldse on tema fanaatilise tegetsemise viljana ooperimuusikasõbrani jõudnud nüüd juba tohtu hulk ooperid kuulsate lauljate koosseisudega. See on minu meelest olnud suur ja tänuväärne muusikahariduslik töö.

Nüüdseks on lisandunud videoid ka meie lauljate-mängijate (või vahel ka nende sõprade erakogudest), mida on võimaldatud nautida teisteltgi asjahuvilistelt. Seegi on olnud väga väärtuslik panus meie ühisesse üritusse.

Milline on olnud Talveaia kõige menukam lavastus?

V.J.: „**Silva**“ on olnud kõige nõutavam lugu. See on välja müüdnud ja tellitud tavaliselt terveks hooajaks ette, aga mängida saame seda kahjuks harva, sest koosseisus on siin juhtivad solistid, kes on väga seotud suure saali erinevate lavastustega (või siis sõidus, kusagil mujal esinemas).

„**Teenija-käskijannat**“ mängime teist hooaega, sedagi reserveerivad väga sageli asutused-ettevõtted oma töötajatele või kasutavad firmad piduliku koosviibimise ilmestamiseks. Tulevad ju asutused siia üritust tegema ikka lootusega pakkuda oma inimestele või külalistele midagi eripärast, mida muudes paikades pole võimalik pakkuda.

Ega te pole unustanud ka balletirahvast?

Ei. Balletihuvilistele on meil olnud õhtud „**Pas d'action**“, balletilavastuste eel tutvustused, samuti videode näitamised. Seoses Estonia balleti 75. aastapäevaga korraldasime õhtu ja balli meie balletiveteranide auks. Väga loodan saada Talveaeda sobivat tantsulavastust.

Millised on plaanid uueks hooajaks?

„**Kohtumised**“ peaks minu meelest olema mitmes plaanis arenev tööloik — kohtumised meie lauljate, tantsijate, dirigentidega, kellel on õnnestunud muljeid ja kogemusi saada väljaspool teatri piire viibides, näidata kaasatoodud videosid jne. „**Reisijutud**“ võiksid jätkuvalt olla. „**Perekonnaõhtuteks**“ on väga palju materjali ja võimalusi meie rahvaga — on ju meil terveid muusikute suguvõsasi ametis (ja ametis olnud).

Tänavuse hooaja aväirituseks oli kohtumine Estonia teatri peadirigendi **Eri Klasiga**, kellel maailmadirigendina alati palju huvitavat pajatada ja näidata on. (Toimetuselt: Toome selle ka meie järgmise lehe lugejateni, sest Talveaed on Talveaed, sinna mahub maksimaalselt 80 inimest). 13. oktoobril andsime esimest korda võimaluse oma saalis esineda ühele kooliteatril. See oli **Jõgeva 1. Keskkooli teater „Liblika-**

püüdjad“, kes on välja toonud **Alo Matti**seni muusikaga muinasjutt-ballaadi „**Väike merineitsi**“ **H. Chr. Anderseni** muinasjutu ainetel. Loen väga vajalikuks toetada entusiaste, kes „kannavad endas kauni, peaaegu kättesaamatu ideaali poole püüdlemise mõtet — kui igatsetud liblikas laskubki hetkeks su peopesale, siis lendab ta kohe jälle ära, et sina, igavene liblikapüüdja, võiksid talle järgneda, ise oma ilusa unistuse läbi aina paremaks saades“, nagu nad ise oma teatritegemise kohta on kirjutanud. Pealkirja all „**Saladuseks jääb inimeste maa...**“ oligi etendus välja pakutud! Muusika arranjeeris, laulud seadis ja õpetas **Maret Oja**, **Jõgeva** entusiastlik muusikapedagoog.

16. oktoobril oli esimene selle hooaja „**Sajandi ooperistaare**“, pühendatud kuulsale **Placido Domingole**, 22. okt. aga „**XX sajandi kuldseid hääl**“ **Mario Lanzaga** muusikafilmsis „**Serenaad**“.

Jätakuvalt on kavas **H. Aassalu** spetsiaalselt Talveaia lavale seatud lähilõige **I. Kälmani** operetist „**Silva**“. Endiselt kavatsime tähistada heliloojate ning mängijate-lauljate-dirigentide-lavastajate ümmargusi tähtpäevi. Suuremat tähelepanu tahame pühendada oma veteranidele ning rohkem ja sagedamini meenutada ka **Toonela**-teed läinud kunagisi eestoonlasi.

Estonia Teatri maja — see on minu meelest üks täiesti eripärane kultuurikeskkond. Teatud pitseri vajutab see paratamatult (ja peabki vajutama!) kõigile üritustele, mida me siin oma Talveaias korraldame. Tore on, et saame n.ö. kultuuriliselt mõjutada ka kõiki neid majaväliseid üritusi, milleks meilt üüratakse saali. Suureks rõõmuks on teadmine, et saame Investatsiooni pangaga abil uue mööbli Talveaeda. See kõik annab indu ja jõudu tegetsemiseks. Ja usku, et Talveaeda on meil kõigil VÄGA VAJA.

NB! Teadmiseks neile, kes sageli küsivad, kust saab osta pileteid Talveaia üritustele, Neid saab osta Estonia teatri kassast!

Talveaias käis asja uurimas, tehtud meenutavaid arvuikaid kaustu analüüsimas ja Talveaia perenaistega vestlemas

Sirje Kuusk

Niina Murdvee

Mõned aastad tagasi, kui kõikvõimalikke seltse ja ühinguid tekkis nagu seeni peale vihma, loodi ka Eesti Keelpilliõpetajate Ühing.

Ilmselt oli vajadus erialaliseks ühenduseks niivõrra küpsenud, et ühingu loomise mõte tärkas üheaegselt mitme inimese peas ning sellest hetkest peale hakkasid sündmused kiiresti arenema.

Missugused olid siis põhilised mõtted, mis sundisid ühingu loomisele?

● Ainult meie ise, s.t. keelpilliõpetajad, teame kõige paremini, mis mured meid vaevavad ja millised oleksid võimalikud lahendused.

● Ainult erialase koostöö kaudu on võimalik osa saada muu maailma kogemustest, kutsuda lektoreid jne.

● Omavahelised süstemaatilised kogemuste jagamised on hädavajalikud.

● Erialase kirjanduse ja noodimaterjali levitamine on lihtsam ühingu kaasabil.

● Maailmas on olemas analoogilised organisatsioonid nii Euroopas kui mujal, kellega ühenduse pidamine pakub huvi.

● Soovisime pääseda ESTA (European String Teachers Assotiation) liikmeks (on ju ESTA asutatud juba 1977.a. ja sellest ajast alates toimunud ka regulaarsed aastakongressid, kus on oma kogemusi jaganud Euroopa juhtivad keelpillipedagoogid).

Alustasime tööd kahes suunas: Aino Riikjärvi astus kirjavahetusse ESTA sekretariaadiga, Niina Murdvee tegi valmis ühingu põhikirja projekti, koos kavandasime lähituleviku töö ja perspektiivid. Aegapidi lülitusid töösse Peeter Paemurru, Olavi Sild, Jüri Kukk. Peeti ära asutamiskoosolek ja järgnes ühingu kinnitamine juriidilise isikuna. Eesti Keelpilliõpetajate Ühingu esimeseks presidendiks sai Aino Riikjärvi.

Mis on tehtud?

Nüüd on juba traditsiooniks muutunud sügisel ja kevadel ühiseminarid. Meil on käinud mitmed lektorid (A.-M Uusma, G. ja C. Szilvay, L. Caram ja K. Karma Soomest, H. Ahtjamova Moskvast, E. Iliff Inglismaalt jt.), kes on tutvustanud oma töömeetodeid ning rääkinud uuematest suundadest keelpillipedagoogikas. Ühiseminaril pianistidega on arutatud probleeme, mis on ühised mõlemale erialale. Kahel korral on keelpilliõpetajad koos õpilastega tulnud kevadkontsert-festivalile.

Ühingu osalusel on toimunud ka mitmed suvekursused: Luunjal ja Lüllemäel nooremale ja keskastmele ning Tahkurannas kesk- ja vanema astme õppureile. Juhendajaiks on olnud kohalikud õppejõud, lisaks ka külalisõppejõude Soomest ja Venemaalt.



Eesti Keelpilliõpetajate Laualehte on ilmunud juba 5 numbrit. Lugemiseks võib leida nii meenutusi koostööst heliloojatega, ülevaateid mahukamatel erialaraamatutest, pedagoogilisi arutlusi ja uurimistöid, meid puudutavate probleemide tõstatamisi jne. Kuna artiklite kohta on resümee ka inglise keeles, oleme lehte saatnud ana-

loogilistele organisatsioonidele väljaspool (näiteks toimub regulaarne lehtede vahetus Soome, Inglismaa ja Venemaa Keelpilliõpetajate Ühingu).

Oluline oli meie jaoks 1991. aasta. Siis viibis meie vabariigi keelpilliõpetajate delegatsioon esimest korda Arvikas (Rootsi) ESTA kongressil, kus esitati ka taotlus ESTA liikmeks astumiseks. Tookord tundus selle taotluse lahendamise olevat üsnagi komplitseeritud, kuna kuulusime veel NL koosseisu ja ESTA statuut nägi ette, et iga maad saab esindada vaid üks organisatsioon (NL-i esindas siis Venemaa, presidendiks Igor Oistrakh.) Kuid õnneks lahendas olukorra meile soodsalt sir Yehudi Menuhini toetus, kes rõhutas, et Euroopas on tekkinud poliitiline situatsioon, kus kõne alla võib tulla ühingu statuudi muutmine. Seoses Eesti iseseisvumisega lahenes see probleem aga iseenesest ning kevadel 1992 võeti Eesti Keelpilliõpetajate Ühingu vastu ESTA täieõiguslikuks liikmeks. Mida see meile annab?

Annab informatsiooni sellest, kuidas areneb keelpillipedagoogika teistes maades. Annab võimaluse osaleda Euroopas toimuvatel rahvusvahelistel kongressidel ja konverentsidel, pakkuda meie pedagoogide huvitavamaid mõtteid ja uurimusi kirjastamiseks ESTA ilmunahakkavas ajakirjas, samuti võimaluse kontakteeruda meid huvitavate pedagoogidega, kutsuda neid meile esinema jne.

Oktoobri alguses toimus Šveitsis, St. Moritz'is ESTA 20. Kongress, millele aprillis järgneb juba ESTA 21. Kongress Salzburgis. See on tervikuna pühendatud Biberi 350. sünniaastapäevale. Kõik, kes vähegi leiavad võimalusi sinna sõita, võivad seda teha.

Tahaksin väga loota, et kõik „rahaväged“ üle Eesti hakkavad mõistma, et selliseid sõite sponsoreerides teevad nad investeeringu millessegi väga suurde ja pühasse — laste ja noorte õpetamisse.

Raha on tõpoolest meie jaoks suurim probleem, sest me ju ei „toda“ midagi. Seda tänuhakkumad oleme kõigile, kes meid nende aastate vältel on toetanud, ja neile, kes otsustavad meid toetada edaspidi.

Niina Murdvee

Toimetuselt.

Lisame, et Eesti Keelpilliõpetajate Ühingu Laualehte võib N. Murdvee sõnul tänavusest sügisest lugeda saada ka Eesti Rahvusraamatukogus (samuti nagu kasutada Ühingu raamatu- ja noodikogu).

Tänaest päevast mineviku poole vaadates on Eestimaa kultuuriloos väga raske määratleda seltside osa. Nende poolt sünnitatud teatrid või laulukoorid elavad mõnel juhul edasi iseseisva organismina, kuigi kõikide seltside tegevus katkestati nõukogude võimu poolt 1944.a.

1865.a. loodud Tallinna vanimast eesti kultuuriseltsist "Estonia" said alguse Estonia Teater, Tallinna Konservatoorium, Teatri- ja Muusikamuuseum, EMO koor jne. Seltsi liikmeteks olid kunagi Konstantin Päts, Jüri Vilms, Jaan Teemant jt. meie rahvusliku iseteadvuse eest võitlejad. Kui 1865.a. seati eesmärgiks ainult "laulu ja mängõ" harrastamine, siis 1935.a. põhikirjas on toonitatud, et seltsi sihiks on "rahvusliku kultuuri edendamine ja vaimse elu tõstmise kunsti, teaduse ja kirjanduse kaudu".

Nende põhimõtete alusel on püüdnud oma tegevust kavandada ka 1990. aasta kevadel oma tegevust taasalustanud praegune Estonia Selts. Kolme ja poole aasta jooksul on korraldatud üle 60 mitmesuguse ürituse. On toimunud kevadballid ja sügispeod, muusika- ja kirjandusõhtud, külla on kutsutud Kostabi Seltsi, Eesti Sõjaajaloo Seltsi, Tallinna Läti Seltsi, Muinsuskaitse Klubi "Tõru" ja Eesti Orhideekaitse Klubi liikmeid. On korraldatud Soome, Rootsi ja Norra kultuurõhtud, mida on oma osavõetuga austanud kõigi nende riikide suursaadikud. 1993.a. lõpuni jäävate kuude jooksul ootame külla Slaavi Kultuuri Seltsi ja Eesti Arstide Seltsi esindajaid, oktoobris toimus Ungari õhtu.

Eriti meelde jäävaks kujunes Eesti Vabariigi 75. aastapäeva tähistamine koos Eesti Meeste-laulu Seltsiga. Alustasime kontsertjumalateenistusega Tallinna Toomkirikus. Seal tuldi tõrvikutte rongkäigus Reaalkooli juurde, kus osaleti Vabadussõjas langenud koolinoorte mälestusmärgi taasavamisel. Seejärel toimus Estonia Teatri saalis kontsert "Jää vabaks, Eesti meri". Aukülastena kutsuti kontserdile kõik Tallinnas elavad Vabadussõja veteranid, kellele "Tauruse" klubi abiga anti üle ka rahaline toetus.

1991.a. sündis omakultuuri päeva tähistamise mõte. Estonia Selts ise korraldas kevadisel pööripäeval Tallinnas kontserdi "Oh seda kevadet". 1992.a. suvisel pööripäeval viisime koos Virumaa kultuuriühendustega läbi palju üritusi Virumaal. Need lõppesid ühise kontserdiga "Viru vanne" Rakvere Vallimäel. Tänavu oli omakultuuri päeva keskmes Viljandimaa. 26. septembril toimus "Ugala" saalis ühiskontsert "Ütsainus Mulgimaa".

Rootsi saatkonna kultuuriatašee Hans Lepa ettepanekul pandi käima eesti kultuuritegelaste portreede galerii loomine. Nurgakiviks sai Enn Põldroosi maalitud Gustav Ernesaksa portree, mille seltsile annetas Hans Lepp. Järgmise pildi — Ellen Niidu ja Jaan Krossi kaksikportree — maalis Leili Muuga, sponsoriks a/s Muster".

Rootsis elavalt kunstnikult Erik Haamerilt lisandus kingitusena tema autoportree. Uusi pilte tuleb loodetavasti juurde ka eeloleval aastal.

Noorte kunstiannete toetamiseks on hakatud korraldama mitmesuguseid võistlusi. Esimesena viidi läbi konkurss Käbi Laretei auhinnale — Eduard Tubina klaveriloomingu parima esitaja väljaselgitamiseks. Võitjaks tuli Toomas Vana. Seejärel toimus eesti heliloojate romansiloomingu esitamise võistlus Tüt Kuusiku nimelisele auhinnale, kus peapreemia sai laulutudeng Rando Pihho. Koos Norra Kuningrugi Saatkonna, Eesti Muusikaakadeemia ja Estonia Teatriga läbiviidud äsjane võistlus Griegi klaveriloomingu parima esitaja väljaselgitamiseks andis võidupärja Raf Taalile.

Seoses Tiit Kuusiku nimelise lauljate võistlusega küpses mõte püsivalt tegutseva Tüt Kuusiku Fondi loomiseks, mille protsendide kaudu saaks tulevikus regulaarselt toetada meie lootustandvamate „lauluannete“ täienduskoolitust. Esimene panus laekus Addold Mossinilt Stockholmist, seejärel tulid annetused Usko Viitanenilt, Jorma Falckilt ja Metsälä Lions-klubilt Helsingist. Asja andsid suurema summa Mirjam Helin Helsingist ja Naan Pöld Hamburgist. Loodame, et pärast seda, kui Estonia Teater on andnud fondi 25. septembri gala-kontserdi sissetuleku, hakkavad annetused laekuma ka Eestimaa asutustelt ja üksikisikutelt.

Kõige värskem uudis on kindlasti Estonia Seltsi Segakoori sünd käesoleva aasta septembris. Noored koorijuhid Heli Aus ja Peeter Perens tahavad oma silme ees hoida kunagise EMO-koori põhimõtteid, ning meil kõigil tuleks võimaluse piires toetada neid ettevõtmisi.

Käesolevas kirjatükis ei jõudnud ma üles lugeda loomulikult kõike senitehtut ega ka kõiki tulevikukavvu.

Veel niipalju, et oleme püüdnud tegutseda olemasolevate majanduslike ja organisatsiooniliste võimaluste piires. Oleme väga rõõmsad, et kõikidesse meie suurematesse projektidesse on väga tõhusalt lülitunud Estonia Seltsi osakonnad Helsingis (esinaine Jutta Zilliacus) ja Stockholmis (esimees Ingo Laas) ja et Seltsi liikmeskonda kuulub praegu juba üle 600 kultuurisõbra. Oleme ääretult tänulikud ka kõikidele toetajatele, kes raskete aegade kiuste on meile abiks olnud nii materiaalselt kui ka moraalselt.

Kunagi sündis Estonia Seltsi rüpest Estonia Teater, nüüd aitab aga teater seltsil taas jalule tõusta, sest ilma Estonia Teatri ruumideta poleks meil ju kusagil mujal õiget ulualust.

Onneks on meil kõigil ühine aade — eesti rahvuslik kultuur — ja seda õitsengule vää saabik vaid tihedas koostöös!

Arne Mikk,
Estonia Seltsi
praegune esimees

EKÜ? On see keeleteadlaste, kurtide, kalastajate või kristlaste ühing?

Kuigi nii võiks olla, peitub selle tähekombinatsiooni taga hoopis Eesti Klaveriõpetajate Ühing — tuleval suvel viieaastaseks saav organisatsioon.

Klaver on küllap ikka veel levinuim pill eesti kodudes ja klaveriõpetajaid tegutseb üle kogu maa. Meie ühing võiks tegelikult kanda ka Pianistide Liidu nime, sest ta haarab klaverimängijaid tipp-pianistidest algajate klaveriõpetajateni, kuid nimi pärineb Euroopa vastavalt organisatsioonilt (European Piano Teachers Association — EPTA), mille liikmeks meid võeti 1991.a. EPTA keskus on Londonis, tema patroonide nimekirjast võib lugeda paljude tänapäeva tuntumate pianistide nimesid (V. Ashkenazy, A. Brendel, A. de Larrocha, M. Perahia jpt.).

Mitmete põhikirja järgi võimalike suundade hulgast oleme seni kõige enam „viljelnud“ pedagoogilist külge, püüdes avardada oma liikmeskonna erialast silmaringi. Seda on kõvasti soodustanud läänepoolsete spetsialistide omakasupüüdmatu huvi meie kui praegu nende jaoks uue tegevuspiirkonna vastu. Tallinna on pikema- või lühemaajaliste meistrikursustega külastanud mitmed väga head muusikud: prof. K. Schilde Münchenist, prof. G. Hauer Karlsruhest, üks meie ühingu „käimalükkajaid“ prof. A. Valdma Jugoslaaviast (nüüd tegutseb Kölnis). Lishti klaveriloomingule oli pühendatud prof. J. Weberi (Boston) kursus, Austraalia esipianist R. Woodward keskendus oma workshopil Chopinile, prof. K. Wittlichi (Graz) teemaks oli 20. saj. klaverimuusika.

17.—19. oktoobri külastas meid EKÜ kutsel üks Euroopa klaveriõpetuse korüfeesid, auväärne prof. E. Picht-Axenfeld Saksamaalt, teemaks igihaljas J. S. Bach (loeng ja tunnid). Eesti Kontserdi korraldusel andis ta ka ise kontserdi Raekojas.

Mitmeid kokkutulekuid on olnud algaja noorema astme klaveriõpetajatele — konverents Soome pedagoogide kaastegevusel, meetodikapäev Tartus, kahepäevane algõpetuse seminar (Muusikaakadeemia meetodikakabineti korraldusel) ja prof. L. Katschi (Šveits) kursus ka. maikuus. Sellel osal meie tegevusest on

olnud ka kõige laiem kandepind — õpetab ju enamik meie ühingu liikmeid just lapsi.

Loomulikult ei ole me piirdunud vaid külalisesinejatega. Huvipakkuv oli Messiaeni klaverimuusika päev“ (korraldajad P. Lassmann ja A. Juozapenaite), samuti A. Petti improvisatsiooniseminar (mida ta on läbi viinud ka Leedus ja Lätis).

Ühingu Tallinna-keskus on praegu paratamatu, põhjuseks muidugi rahapuudus. Pääagu kogu tegevus toimub Eesti Muusikaakadeemia (end. konservatooriumi) baasil ja tihedas koostöös temaga. EKÜ sissetulek laekub ju liikmemaksudest (praegu 20 krooni aastas), millega on arusaadavalt raske korraldada palju inimesi haaravaid ettevõtmisi väljaspool Tallinna. Onneks on pianistid senini kogu Eestist õige innukalt pealinnas koos käinud. See annab organiseerijaile hea enesetunde ja teadmise, et meie tegevus on vajalik.

EKÜ eesotsas on 11-liikmeline juhatuse. President on Peep Lassmann, asepresident Lauri Väinmaa ja vastutav sekretär allakirjutanu. Juhatuse liikmetel on õnnestunud osa võtta EPTA aastakongressidest Grazis, Moskvast ja Luzernis. 1994.a. suvel toimub järjekordne kongress Rootsis. Kongressid on köitnud huvitavate ettekannete ja kontsertidega, samuti võimalusega luua kontakte kolleegidega. Kuna ühingul erilisi rahalisi võimalusi pole, tuleb sõiduraha igal ühel ise hankida (mida seni ka on tehtud!).

EKÜ-s on praegu üle 100 liikme. Kavast on mõndagi uut. Kui hästi läheb, korraldame aasta pärast vabariikliku pianistide võistluse.

AGA POLE VEEL AEG SUURTE KOKKUVÖTETE TEGEMISEKS, ON AEG PRAEGU... LIHTSALT JÄTKATA!

Lilian Semper



○ Külalisprofessor Klaus Schilde Münchenist

K. Suure foto

VÕI OLEN MA SIIS TÕESTI NII „ANDEKAS„!?... „ML“ KÜSIMUSTELE VASTAB KIRSTI KUUSK

(algus 1. lk-l)



○ Peale „lisaraha-teenimise“ kontserti Örebro koos dirigent Paavo Järviga

Suurem osa orkestrantide seltskonnast oli Gävlest, lisaks „ekstramuusikuid“ Stockholmist. Dirigeeris Jorma Panula (kavas avanfängud, ooperiaariad, romansid). Lappa-järvi on teatavasti kuulus suvituskohd ja Soome tuntud laulja Matti Salminen üks lemmikpaiku suvel. Muide, ka Kalle Randalu oli tookord seal.

Kuidas toimus Sinu orkestrisse vastuvõtmine?

Korraldati avalik konkurss (mitte salajane, eesriide taga mängimine, nagu neil see enamasti toimub!). Terve orkester kuulas. No-jah, ja muud polnudki. „Seda tüdrukut tahan ma küll kindlasti esimesse viiulisse!“ — nii oli ütelnud orkestri kontsertmeister Adrian Nestor (Brodecki). Alustasin esimese viiuli kolmandas puldis. Septembris mängisin konkursi orkestri teise kontsertmeisteri kohale ja saingi selle koha pärast prooviaega. Aasta pärast pakuti mulle siin Gävles juba kasvõi eluaegset lepingut. Näib, et orkester võttis mind omaks, ja ka mulle meeldis Gävle esimesest pilgust. Moskva võrreldes (kus elasin ja õppisin ju 13-ndast eluaastast peale — seega järgemööda 11 aastat), oli sinne ümbrus ja olustik mulle nähtavasti väga vajalikku vaheldust pakkuv. Gävle on imetoreda puust vanalinna, hästi korras, küllalt mõnusa kliima ja puhta õhuga linn. Ma lausa nautisin seda, et sain tööle minna jalgsi (kuna elasin ka küllalt lähedal töökohale), polnud vaja trügida bussis, trammis, juua lahjat kohvi ja peale süüa ikka ühte ja sama sorti „pirožnojet“.

Kuidas meeldis uus tööpaik?

Gävle orkestril on oma maja, küllalt avar hoone, kus on proovisaal, köök, puhkeruum, orkestri administratsiooni ruumid, harjutamistoad, dušš, kammermuusikasaal (seal ka plaadikuulamise võimalus!). Kontserdid toimuvad Gävle Teatris, mis on väga ilus vanaaegne hoone (kuigi akustika pole kontsertideks just parim). Senini puudub Gävles ka täiuslik kammermuusika-saal. Seetõttu toimuvad kammerkonsertid praegu muuseumides: Länsmuseet'is (tõlkes: Maakonnamuuseum) ja Silvanumis (tõlkes: Mefsamuuseum), samuti orkestrimaja saalis. Uue kontserdimaja ehitamine on lähiaastate plaanis (võib-olla valmib see juba 1996.-ks aastaks), praegu käib läbirääkimine kommuunivalitsusega. Muide, meie orkestri palkadest maksab riik 50%, kohalik omavalitsus (kommuun) 50%, aga tulumaks palkadest läheb täielikult kommuunile (seega on kommuunil kasulik omada orkestrit!). Möödunud aastal saime juurde 8 uut kohta (ja seda üleüldises suures tööpuuduses!!). Võib-olla ka (ilmselt!) just sellega seotult, sest rootslased seisavad VÄGA oma inimeste rakenduse eest. Väljastpoolt võetakse kedagi orkestrisse harva, ja kui, siis ainult väga hea tasemega mängijaid (konkursside laureaadid jms.). Ennemini seisavad kohad tühjad, kui viletsat „võõrast“ kandidaati võetakse.

Kuidas kulgeb orkestri argipäevatöö?

Tavaline tööplaan on niisugune, et igal nädalal valmistame ette ühe uue kontserdiprogrammi, anname kontserdi Gävle Teatris ning lisaks 1—2 kontserti maakonnas. Üsna palju oleme me esinemas käinud ka Stockholmis.

Möödunud hooajast on meil oma *chefdirigent* — saami päritoluga noor Soome dirigent Hannu Koivula (Jorma Panula õpilane, kes võitis paar aastat tagasi 1. preemia Põhjamaade dirigentide konkursil). Tema teeb meiega suurema osa hooaja programmidest. Suhteliselt palju käib ka külalisdirigente. Orkestri proovid kestavad tavaliselt kümnest kaheni (sõltuvalt programmist), vahel aga toimuvad ka kaks korda päevas või öhtul. Stockholmis käime regulaarselt Storkyrka's, esitamas oratooriume, sümfooniaid kooriga jne. Käesolevaks hooajaks on planeeritud reis muusikaliga „Chess“ — Stockholmis „Globen'is“, Göteborgi „Skandinaviumis“ ning Oslo „Spectrumis“. Dirigent Gustaf Sjökvistiga esitame Stockholmis Storkyrkas sel aastal Brahmsi „Saksa reekviemi“ jne.

Milliste dirigentide käe all olete mänginud?

Peale Hannu Koivula dirigeerib meil sageli Gustaf Sjökvist (põhiliselt tema viibki meid regulaarselt Stockholmis, osalema suurvormides Storkyrka's (ta on paralleelselt ka selle kiriku koorijuht!). Erakordselt tore „vanaonu“ (üle 70-ne kindlasti!) oli minu meelest Andras Mihaly — dirigent Ungarist, tüüpiline vana generatsiooni esindaja, kes sel suvel kahjuks suri. Meiega on esinenud jaapanlane Junichi Hirokami, kes praegu on Norrköpingi sümfooniaorkestri *chefdirigent*, rootslased Niklas Willén ja Göran W. Nilsson, samuti Stig Westerberg ja Jan-Åke Hillerud (viimane on väga populaarne loeng-kontsertide tegija Rootsisis, kellele meeldib töötada meie orkestriga!). Meiega on töötanud-esinenud ka Anders Eljas, Cecilia Rydinger Alin, Jean-Pierre Wallez ja veel paljud teised tuntud dirigendid.

Gävle orkestrit on dirigeerinud ka Eri Klas. Muide, Eri Klasile oli Gävle esimene Rootsi orkester, keda ta juhatas. Möödunud hooajal kutsus meie orkestri endine šeff Eri Klasi Gävlesse just selle kontserdi mälestuseks, millest sai alguse E.K. tihe koostöö Gävlega. Mängisime sel öhtul ka kahe eesti helilooja teoseid — Veljo Tormise Avamäng nr. 2 ja Arvo Pärdi „Cantust Benjamin Britteni mälestuseks“.

Esinesid möödunud suvel Eestis ka Gävleborgi Noorte Sümfooniaorkestri koosseisus. Andsite kontserdi Rakveres. Kuidas sinna mängima sattusid?

Gävle linnaisade auks peab ütleva, et kohapeal hoolitsetakse väga muusikute järelkasvu eest. Neil eksisteerib üle-maakonnaline noorte orkester, mida juhatama kutsutakse tuntud dirigente (näit. Everett Lee) ja kellele ka kontserdireise organiseeritakse. Mina sattusin sinna kui „instruktor“, kes mängib orkestris kaasa. Neil on niisugune süsteem — kogenuma kõrval õppida ja areneda. Ja tööpoolest, mind ennastki hämmastas, millise uskumatu tulemuseni jõudisime paari-kolme prooviga selle väga raske kavaga, mida esitasime: Dag Wiréni Serenaad keelpilliorkestrile, Sergei Prokofjevi süit „Romeo ja Julia“, César Francki Sümfoonia d-moll. Vaat, mida tähendab entusiasm ja nooruslik õhin! Tööpoolest mõnus oli nendega koos mängida!

Muide, melu selle reisi ümber oli üsna suur mõlemalt poolt — nii Rootsisis kui Eestis saatsid meid pidevalt telemehed, võeti intervjuusid jne. Oli ju meie saabumine Tallinna lennuväljalegi — sõjalennukitega — üsnagi sensatsiooniline sel ajal. Ei usu, et Tallinna tsiviillennuväljale enne sõjalennukeid oleks maandunud. Tegelikult pidime küll „maabuma“ Rakverele lähemal, nimelt sealsele sõjalennuväljale, aga mingi „takistuse“ tõttu see siiski ei toimunud. Nii võttis meid vastu Tallinn. Ei teagi, kas neist kaadritest, mis filmiti, sai siis lõpuks ka film, mida kavandati.

Kas Sa selle reisi tõttu sattusid Gävles tähelepanu keskpunkti (kui ainus eestlane, seega ainuke kohalike olude tundja ja tõlk)? Sinu kaanepildiga ilmus ju too-kord kohalik muusikaajakiri, sees veel lisaks pikk intervjuu piltidega.

Ei tea. Tähelepanu oleme äratanud ka Klarikaga koos mängides. Ja kvartetiga, mille asutasime oma orkestri liikmetest. Alustasime 1992.a. talvel, esimene kontsert oli 14. mail Länsmuseet'is. Sellest ajast on meid tihti kutsutud esinema — Gävle lossi, linnapea residentsi, kommuuni pidulikele vastuvõttudele jne. Esinesime ka Rootsi kultuuriministri Birgit Friggebo külaskäigu ajal Gävlesse. Ta saatis pärast meile veel tänukirja ja märkis meie kvarteti esinemise ära väga kiitvate sõnadega.

Gefle-kvartetten — niisugune on meie nimi praegu, tuletatud Gävle vanaaegselt nimekujust. Meil on tore koostus, kõik noored ja entusiastlikud. Oleme peale „muusikaüksuse“ ka sõprus-ringkond: teist viiulit mängib minu sõbratarist kolleeg **Karin Engström**, viiulot tema elukaaslane **Gunnar Enbom**, tšellot **Lena Larsson**. Oleme kvartetiga teinud päris põnevaid reise — huvitava interjööri vanadesse mõisamajadesse ning lossidesse, nautes ilusat ümbrust ja meid ümbritsevat komforti, aga seejuures tehes ka väga palju tööd. Niisugused olid näiteks reisid **Aspa Herrgårdi** ja **Viking Stadi**. Ühes neist lossidest on praegu prantsuse restoranide „keti“ võõrastemaja (igasuguste hõrgutistega), kus meie „ülesandeks“ kujunes külastajatele endisaegse miljöö pakkumine (eine koos muusikaga, hommiku-, lõuna- ja õhtu-kontserdid). Nii saime me omal nahal tunda, mida tähendas „õuemuusikute“ elu. Esialgselt plaanidest, seal veidi ka hinge tõmmata ja uut repertuaari harjutada, sai ööpäevaringne palavikuline tööüritamine ilma uneaja ja mingite „oma“ plaanideta. Teisalt annab imestada, et ka suhteliselt „maahõngulistest“ kohtades nii palju kammermuusikahuvilisi on. Mõisahoonesse, kus meie kontsert välja kuulutati ja kus polnud enne midagi niisugust toimunud, tuli kokku täissaal (80 inimest), kuigi sissepääs maksis 100 krooni (koos kohviga).

Hooaja viimane kontsert kvartetiga oli meil „Silvanumis“ ning oli pühendatud Gävles sündinud helilooja **Bo Linde** 60. sünniaastapäevale (suri noorelt, 37-aastaselt!). Esitasime tema ainukese kvarteti, mille ta kirjutas umbes 20-aastasena Viinis õppides. Ja lisaks Beethoveni nn. Razumovski-kvarteti (F-duur op. 59) ning Boccherini Kitarrikvarteti (koos **Per Skarengiga**).

Üks väga huvitav ettevõtmine kvartetiga (mille tõttu ma ka Eestis tänävu suvel ainult nädala sain olla) oli sõit Inglismaale juulis lõpus — ja nimelt kvarteti meistrikurssustele! Kursused toimusid **West Dean College's** ja need viis läbi **Chilingriani**-kvarteti, kelle „esimene viiul“ on praegu **Royal Academy** pedagoog.

See oli õpetlik ja meeldiv reis, tingimused suurepärased, paik imeilus, loss, milles toimus töö, vaimustav, fantastiline. („Üks neist harvadest juhtudest, kus paik tegelikkuses isegi vaimustavam välja nägi kui piltpostkaardil ja ootused ürituse korralduse ja kasuteguri suhtes lootused isegi ületasid.“ nagu ütles **Kirsti**.)

Millal algas uus hooaeg Gävle orkestris ja mida põnevat see sisaldab?

Hooaeg algas juba 9. augustil nn. Gävle Festivaliga, dirigendiks **Gustaf Sjökvist**. 13. augustil olime juba Stockholmis, kus osalesime nn. Veefestivalil (Water Festival) ja andsime kontserdi **Storkyrkas**. 22. augustil oli väljasõidukontsert **Bollnäsi**, kus esinesime suures Spordihallis. Augusti lõpunädala veetsime jälle Stockholmis, kus esinesime Rootsimaa kuulsas vabaõhumuuseumis **Skansenis**.

Esimene Gävle-kontsert oli 3. septembril (seda dirigeeris **Hannu Koivula**), septembri teisel nädalal lisandusid juba väljasõidukontserdid jne., jne.

Kui kaugele ette teate oma töökavu?

Töökavad on meile teada vähemalt aastaks ette. Igaüks saab trükitud ja paljundatud eksemplari, kus on päevade kaupa kirjas kõik sündima hakkav: proovide ja kontsertide kellaajad, kavad, koosseisude suurus, kontsertmeistrid jne. See on väga hea, sest siis teab oma elu planeerida.

4.—9. oktoobrini on töökavas märgitud, et I. kontsertmeister on Kirsti (lihtsalt ja koduselt, ilma perekonnanimetagi!), esineja aga Rootsi Kuningliku Ooperi Balletti. Kas „aukõrgendus“?

„Äi mitte.“ ütles **Kirsti** juba pisut rootslikult ja „e“-d „ä“-pooleks hääldades. Olen ka enne I. kontsertmeisterit mänginud. „Bossid“ tahavad ju puhkust. Muide, mina küll pole oma teise kontsertmeisteri puldis kogu selle kahe hooaja jooksul ühtegi vaba päeva saanud, rääkimata nädalatest! Ju siis arvatakse, et olen „NL-i karastusega“ ja sokutatakse kõik ebameeldivamad „otsad“ minu kaela (nagu näiteks nädal aega orkestriaugus balletimuusikat mängida, pealekauba tundmatut repertuaari otse lehest, võõraste kollektiivide ja dirigentidega, mis on küllaltki pingutav). Rootslased on kavalad, tahavad elada mõnusalt, ilma pingeteta.

Hooaja programmist vaatab vastu veel üks tuttav nägu (mees) — Arvo Volmer oma 15. oktoobri kontserdiga Gävle Teatris.

Jah, tore on, et vahetevahel ikka vanu tuttavaidki siia poole satub. Mäletan teda viimatisest koostööst üleliidulisel dirigentide konkursil, kus ma tema käe all **Sibeliuse Viiulikontserti** mängisin. See oli meeldiv koostöö!

Kas oled ka Gävles vahel solisti osas olnud oma sümfooniaorkestri ees?

Praeguseni veel pole, aga tänavusel hooajal on see ees. Nimelt on mind planeeritud solistina esinema **Mozarti 2. viiuli-**

kontserdi ettekandel külalisesinemistel **Söderhamni Teatris** ja **Ljusdalis**. Dirigent on siis noor hiinlane **Jin Wang** ning kontserdid 20. ja 21. jaanuaril — küllalt ebamugavad seetõttu, et hommikul on Gävles peaproov, siis ärasõit teise linna, akustikaproov ja kohe otsa ka kontsert. Järgmisel päeval kordub sama. Aga tore ikkagi, et saab jälle orkestriga mängida.

Kas Gävles sümfooniakontsertide vastu ikka huvi on?

Gävles ikka käiakse kontsertidel, teistes maakonnalinna-ades vähem. Palju sõltub ka solistist. Üldse tundub, et eelistatakse solistiga kontserte. Loeng-kontserdid lähevad samuti väga hästi — ja mitte ainult koolilõpilastele, vaid ka täiskasvanutele! Siin ei sõideta loeng-kontsertidega koolidesse, vaid koolid tulevad Gävle Teatrisse, kus siis toimub kontsert. Väga populaarne on kogu Rootsis niisuguste kontsertide dirigendina (ja juhina ühes isikus) **Jan-Åke Hillerud**. Hästi lähevad ka nn. perekontserdid ja kontserdid pensionäridele.

Kui palju orkestrandid palka saavad ja kuidas sellest ära elada saab? Kas peab ka lisatööd otsima (tegema)?

Rootsis pole orkestrandi palk eriti suur (suhteliselt). Igatahes näiteks orkestri kantseleitöötajad teenivad rohkem. Minu palk on (enne tulumaksu) ca 15 000 krooni, kätte saan tavaliselt kümme või kümme ja pool tuhat. Sellest tuleb praegu elada kahe inimesel. Korteriuuriks läheb kolm ja pool tuhat. Pluss veel elekter ja telefon poolteist kuni kaks tuhat. Juba ainult Eestisse helistamiseks (kuigi ma seda küllalt harva teen) läheb kuus vähemalt kolmsada-nelisada krooni. Lisatööd tuleb ikka võtta, kui saab, sest söök on üsna kallis, samuti sõidud. Ainuüksi Stockholmist sõit maksab (edasi-tagasi) ligi nelisada krooni. Aga kui me **Klarikaga** ikka tahame vahel koos mängida ka, tuleb tahes-tahmata need sõidud ette võtta (kas siis mina Stockholmist või tema Gävlesse). Sagedamini sõidan muidugi mina, sest **Karika** on juba oma laste tõttu rohkem „kinnistatud“ Stockholmist külge.

Kui sageli te Klarikaga koos esinete?

Oleme päris tihti esinenud — vabariigi aastapäeval ja teistel eesti üritustel. Mitmel korral oleme mänginud **Eesti Majas** (**M. Underi** mälestusõhtul jne.), ooperikohvikus, **Klarika** klassiõhtute teises pooles. Oleme temaga teinud mitmeid kontserte ka Gävles — muuseumis (viimane oli 26. septembril), samuti orkestrimaja saalis **lunch-kontserdil**. Meid on kutsutud ka kaugemale — **Lundi**, **Uppsalasse** jm.

Kuidas rootsi keelega hakkama saad?

Oh, see läks küllalt libedasti. Siin on vist nii hea keeleõpetuse süsteem, et nagu „mängides“ ja „naerdes“ õpid kuu-paariga ära vähemalt suhtlemiskeele. Või olen ma siis tõesti nii „andekas“? Muud ei jää ju mõelda!



○ Gefle-kvartett. Fotol on **Kirsti** osutunud oma kvartetis kõige pikemaks. Pilt on välja pandud ka Gävle fotoateljee vaateaknale.

7.—11. septembrini kõlas Mustpeade Majas vanamuusika — mõnel päeval lausa hommikust õhtuni. Ürituse hing Taavi-Mats Utt, noor särasilmne muusik, korraldab koos Mustpeade Maja, Eesti Kontserdi, Tallinna Kultuuriameti ja ajalehega „Sirp“ muusikapäevad, kus tähelepanu keskmes oli plokklööti ja tähtsaimaks osavõtjaks Indiana Ülikooli õppejõud professor Eva Legène.

T.-M. Utt sõnul sai ürituse idee impulsi juba mõnda aastas Vilniuses toimuvatelt vanamuusika festivalidelt. Seal esinevad muusikud nõustusid ka meil üles astuma. Ja kuna Eestis on üle saja plokklöödi-õpetaja (kuipaaju aga siis veel õppijaid nü muusika- kui üldhariduskoolides!), pidas T.-M. Utt hädavajalikuks korrakski näidata, kuidas ja mida võib üldse mängida, kui pilli hoiab käes kõrge professionaalsusega muusik. Plokklööti õpetatakse meil paraku rohkem asjaarmastajalikul tasemel. Eestis pole veel võimalik end plokklöödi-õpetajaks koolitada nii, nagu seda tehakse paljudes Euroopa ja Ameerika kõrgkoolides. Plokklööti rakendatakse vaid kui üht lihtsamat pilli muusika-algõpetuses, samuti ka kui ettevalmistavat instrumenti puhkpillide õppimiseks. Ent siit edasi on pikk tee tõelise tehnika omandamiseni ja olemasoleva tohtu repertuaari mängimiseni.

Nüüd võimaldati huvilistele kahepäevane (vastavalt soovile kas aktiivne või passiivne) plokklöödi-kursus prof. Eva Legène'i käe all, ja 11. septembril korraldatud plokklöödi-päeva täitsidki tutvustav loeng, pillide demonstreerimine, slaidiprogramm "Plokklööti 17. sajandil", pillide müük ja tellimine, hooldusõpetus ning — last but not least — Eva Legène'i kontsert.

Eeltoodu kõrval oli T.-M. Uttil soov nendel päevadel korraks jälle tõestada, et "Hortus Musicuse" kõrval on Eestis veel mitmeid teisi huvitavaid vanamuusika-ansambleid, kes meie praeguses keerukas kultuurisituatsioonis lihtsalt ei "pääse loogile". Üks neist — stuudio "Cantores Vagantes" — peaks olema küllaltki tuntud. Stuudio bukletit kutsub tellima kontserte, loenguid ja muusikalisi etendusi ning pakub ka muusikaõpetust. Ansambli põhikoosseisu liikmed Reet Sukk, Taavi-Mats Utt, Robert Siiaak ja Tia Tenno on õppinud ja täiendanud end mitmete Euroopa maade asjatundjate juures. Koostöös teiste meie vanamuusika-spetsialistidega on omandatud laiahaardeline repertuaar gregoriaani koraalist (Maria Reediku lauluring) barokkmuusikani.

Ansambel tegutseb hästi laabuvast koostöös Mustpeade Maja-ga, mida tõestas ka päevade avakontserdi kõiki ootusi üllatav teostus. Võib-olla on kummaline alustada kirjeldust klaasist veinist, mida ajaloolistes kostüümides neid pakkusid igale kontserdikülalajale, aga hakatlemata oli see meeldiv üllatus!

Kava ülesehitus väärrib erilist kiitust. Kõnesolev oli vaieldamatult kõigist teistest hiljemkuulduist mitmekesisim ja põnevam. Ansambel mängis täpselt ja puhtalt (mida soovimaks kuuld ka vokalistilt) ning võlus siira mängurõõmu ja erkast stiiitunnetusega.

Kontsertpalad vaheldusid tantsudega (Virve Krubeli trupi esituses) ja tantsima pandi ka kuulajad. Renessanss- ja barokkmuusika lõikude vahel paluti publik Olavi saali. Paraku sinna kohe ei pääsetud, sest kuulama panid end trepimademel plokklöödiuette mängivad Eva Rummo ja Katrin Kont. Olavi saalis aga pakkusid inglise muusikud väikese eel tutvustuse oma järgmise õhtu programmist. Siingi võlus vahenditus ja kodusus, mis teeb vanamuusika kuulamise äärmiselt nauditavaks.

Veel enne avakontserti mängis Olavi saalis "Tubae Revallensis". See "Hortus Musicuse" rüpest väljakasvanud puhkpilli-ansambel on Raivo Tarumi juhtimisel pühendunud peamiselt 16.—17. sajandi tornimuusika interpreteerimisele. Sellel kontserdil esines koos ansambliga esmakordselt sopran Meeli Kallastu, kelle kanda (koos Jaan Arderiga) jäi tublisti pool



○ V. Krubeli tantsutrupp esinemas.

K. Suure foto

kavast. Meeli Kallastu kaunis hääli koos võluvalt vaba esituslaadiga seostus suurepäraselt nii organist Imbi Tarumi kui kogu ansambli "iseenesestmõistetava meisterlikkusega". Küll aga väsitat vahel instrumentaalse poole liigne „kõlaküllus“ — see suurepärase muusika on mõeldud siiski nähtavasti mängimiseks looduse riipes, mitte väikeses kammersaalis.

9. septembri õhtu oli inglise trio päralt. Sopran Sara Stowe koos laul ja viola da gambal mängivate Matthew Spring'i ja Stewart McCoy'ga esitasid Byrdi ja Frescobaldi loomingut. Tegemist oli mitmekülgsete professionaalidega, kes oma oskused allutasid siirale muusitsemisrõõmule, suutes nii kuulajani tuua ajastu tõelist hõngu, sellesse muusikasse kätetud inimlikkust ja elujõudu.

Viimase kontserdi andis ansambel "Corelli Consort" — keelpillikvintett Mail Sildose juhtimisel koos sedapuhku klavessinil mängiva Imbi Tarumiga. Aeg-ajalt sulas ansambel nii hästi ühte ja leidis sellise kõlakujunduse, mis rahuldaks nõudlikumagi kuulaja. Kahe Corelli Concerto grosso kõrval esitati koos Eva Legène'iga ka Vivaldi ja Sammartini kontserte plokklöödile. Õhtu ülevamate hetkede hulka kuulusid kahtlemata minimaalse saatega soololõigud. Eva Legène on võrratu tooni, paindliku fraseerimise ja imeväarse tehnikaga kunstnik, kes oma osavõtuga andis muusikapäevadele erilise sära.

Kuidas neid päevi hinnata? Kunstilise poole pealt kindlasti väga õnnestunuks. Lügutav oli küllaltki heatahtlikkuse: E Legène lubas juba järgmisel kevadel korraldada plokklöödi-õpetajatele täiendusseminari (ehkki tema kunsti väärivast honorarist tuli häbelikult vaikida — ainuüksi pileti Vilniusesse maksis ju 3200 EEK-ii). Taas nõustusid Eestis esinema inglased. Tulekusoovi avaldajaid on vanamuusika prominentide hulgas veelgi. Mis siis inestada, et T.-M. Utt hakkas järgmiseks sügiseks planeerima... juba festivalil Ainult et asja organisatorne pool paneb mõtlema ka selle entusiastliku noormehe. Muusikatarg ja praktiliselt puudub ja lootus sponsortusele üha väheneb! Head ideed vajavad ka suuri rahasisid. Kust leida rahakaid mõttekaaslasi, kes peaksid vajalikuks finantseerida just vanamuusikat? Muidugi loodab T.-M. Utt, et Eesti Kontsert tema ettevõtmisi ka edaspidi toetab. Et Mustpeade Maja oma kõrgete nõudmistele vastavaid ruume vanamuusikale edaspidigi loovutab ja et meie muusikakultuuri elushoidmise nimel hakkab ükskord tegutsema ka vabariigi valitsus.

Ines Rannap

CD-plaadistusi eesti muusika ja muusikutega

Mida uut on selles vallas!

Peeter Vähi: Firma ECM Saksamaal on teinud Manfred Eicheri eestvõttel duubelkompaktplaadi „Unustatud rahvad“ Veljo Tormise muusikaga. Austraalia väikefirmalt tuli välja plaat, millel on ansambliga „Kiri-Uu“ salvestatud Tormise „Ingerimaa õhtud“ (millel algallikaga küll üsna vähe ühist, sest see on rohkem puhas elektroonika).

Eesti muusika vastu on viimasel ajal huvi tundnud ka Saks firma „Erdenklang“. Sealpoolne Eesti-huviline on Ulrich Rätzel — firma omanik ja kunstiline juht ühes isikus. Salvestu-

sed tuleb ära teha meil endil Eestis, mis on muidugi küllalt kulukas lugu. Aidanud on firma „Forte“, ja ka Kultuuriministeerium on toetanud. Juba on koostöös „Erdenklangiga“ (meiepoolne salvestus, plaadiümbrise kujundus ja annotatsioon, nende-poolne CD-tootmine, leviku ja müügi organiseerimine) ilmunud minu „The Path to the Hearth of Asia“, Sven Grünbergi „Milarepa“-plaat pluss plaaditais eesti ja vene süntesaatori-muusikat. Augustis salvestasime järgmise plaadi — Arvo Pärdi klaveri-muusikast Kalle Randalu interpre-tatsioon. Plaadi nimi on „Für Alina.

Für Elise“. Need kahe helilooja (Pärdi ja Beethoveni) kaks sarnase nimetusega pala korduvad plaadil pidevalt, nagu refrään. Salvestatud on juba ka plaaditais muusikat ansambliga „Hortus Musicus“, plaadi pealkirjaks „2000-ndal aastal pärast Kristuse sündi“. Plaanis on selle firmaga koostöös edaspidi salvestada ka Tobiasi „Joonase lähetamine“ (Linnahallis Neeme Järvi juhatusel).

Teiseks välisfirmaks, kellega meil on sõlmitud kokkulepe regulaarseks koostööks ja kes on samuti huvitatud eesti muusika ja muusikute plaadistamisest, on Soome „Finlandia Records“.

Intervjuu Andrei Volkonskiga

Hr. Volkonski, Te olete üle mitmekümne aasta jälle Eestis. Kuidas Te ennast siin tunnete?

Pisut kohmetult. Meeldivalt olen üllatunud, et teil kõik nii kiiresti läks (ma mõtlen „oma“ raha jms.).

Et olen emigrant ja minu varjupaik on Prantsusmaal, valdavad mind muidugi ka veidi nostalgilised meeleolud. Siin ma armusin ja abiellusin, siin on mu poeg ja lapselapsed.

Tundub, et kavatsete suhteid Eestimaaga tihendada. Millised on mõtted selles suunas?

Seekord kutsus mind siia Eesti Kontsert, pakkudes esinemisvõimalusi. Kuna neil on praegu küllalt raske rahaline olukord, siis sõitsin ma siia omal kulul (üks Prantsusmaa ärimees võttis mu autosõidukaaslasteks), sest tahtsin väga näha oma perekonda ja siin ka esineda.

Teie sidemed eesti muusikaga?

Olen seotud ühe muusikafondiga, kus töötame koos Arvo Pärtiga, seega on mul tema loomingust hea ülevaade. Tean hästi ka Kuldar Sinki, mind huvitab E.-S. Tüür. Kunagi õppisin koos Veljo Tormisega.

Teie tee vanamuusika juurde?

Kui ma sattusin Moskvasse, tekkisid kohe „hõõrumised“ ja ebameeldivused, just heliloojana. Mul on euroopalik kasvatus ja mulle oli vanamuusika tuttav. N. Liidus ei teatud sellest tollal midagi. Kõike tuli alustada nullist. „Madrigali“ loomisel tuli lauljaid ümber õpetada, sest kogu laulukool oli orienteeritud vene, täpsemalt, nõukogude ooperile.

Ka mujal Euroopas ei oldud mängitud vanamuusikat üle 100 aasta. Aegade jooksul olid muutunud pillid ja mängutraditsioonid. Seetõttu tuli hakata restaureerima vanu pille ja otsima võimalikult autentset kõla. Appi tuli võtta ka muusikateadlased ja ajaloolased. Praegu on, näiteks Inglismaal, palju n.ö. fan-klubisid, kes huvituvad vanamuusikast, kuid see on ka omamoodi sulgumine ainult ühte sfääri.

Palju on vaieldud esitusviiside üle. Kui vaadata vanu aplikaatore, kus kiireid passaaže tuleb mängida 3. ja 4. sõrmega, siis on selge, et väga kiiresti see ei õnnestu. Probleemne on ka tempo valik. 17. sajandi inimesele oli „kiire“ hoopis midagi muud kui meie ajastu inimesele. Hoopis teine on ka fraseerimine. Samuti oli häälestus väljendusrikkam, sest intervallid polnud nii puhtad. Seetõttu kõlas kogu see muusika nagu huvitavamalt.

Oma loomingus olete Te loobunud dodekafooniast kui destruktiiivsest nähtusest.

Ma ütleksin, et mitte dodekafoonia pole destruktiiivne, vaid see, mis tuli pärast seda. Tahtsin väljuda sellest ringist ja ajast, mil kõik Lääne-Euroopa heliloojad kirjutasid ühtemoodi. Minul tekkis soov püstitada „probleem“ muusikas, luua võimalikult väheste vahenditega ja traditsioonilisi võtteid kasutades, aga „ebatraditsiooniliselt“. Seda on raske seletada ilma muusikat kuulmata. Seeriategnikast õppisin ökonoomsust, samuti hindama iga heli tähtsust, hoiduma juhuslikkustest.

Kellega oli Teil võimalus kohtuda Tallinnas?

Kohtusin oma tuttavatega siin täiesti juhuslikult tänaval. Olin seekord Tallinnas väga hõivatud, kuid edaspidi loodan luua sidemeid mitmete eesti muusikutega.

Tartus on Ain Kaalep mu hea sõber. 50-ndatest aastatest mäletan huvitavaid jazz-improvisatsioonitundeid ühes Tartu erakorteris. Me olime siis kõik noored. See oli ilus aeg.

Teie panus Eesti muusikakultuuri on tähelepanav. Olite ju Teie see, kes istutas „vanamuusika-seemne“ Andres Mustoneni südamesse. Muusikaga tegeleb ka Teie poeg.

Kui ma ära sõitsin, jätsin ma oma haruldased noodid Andres Mustonenile. Minu siinoleku ajal teda kahjuks Tallinnas polnud. Püüan „Hortus Musicust“ ka edaspidi nootidega aidata.

Minu poja muusikaline tegevus on minu jaoks probleem. Ma ei armasta rocki. See on mulle võõras subkultuur. Jazzis näen ma loomingulist alget. Mul on kahju, et minu poeg endiselt huvitub selliselt muusikast, millega võib tegelda vaid 16-aastaselt.

Keda eelistate jazzis?

Praegu ma jazzi eriti ei kuula. Mul on tohutult suur plaadikogu, sealt leian endale palju huvipakkuvat. Jazzist on siiski alati meeldinud Davis.

Kas on jazz-i mõjutusi ka Teie loomingus?

Nummerdatud bass barokkmuusikas on tegelikult üks jazz-i alge. Ka siis oli interpreedil piisavalt loominguvabadust.

Sveitsis on mul oma vanamuusika-ansambel. Minu lautomängija mängis enne bandžot ning mul on temaga väga hea suhe. Ta improviseerib suurepäraselt itaalia vanamuusikat.

Kui palju leiab esitamist Teie looming?

Minu teoseid ei mängita palju ja neil vähestel ettekannetelgi



○ Peeter ja Andrei Volkonski pärast ühiskontserti Tartus
A. Protsini foto

püüan silma peal hoida. Enamasti mängin ma oma teoseid ise. Nüüdisaegne muusika ei pea tingimata kõlama „inetult“, seda vaid esitatakse sageli kehvasti.

Eestisse tõin kasseti oma muusikaga, mis saab varsti CD-ks.

20. sajandi inimesena tunnetate Te praeguse aja rütme, rennessansmuusikat mängides SEDA ajastut. Kas vanamuusikal on terapeutiline mõju inimesele?

Tõepoolest, panin juba Nõukogude Liidus elades tähele, kuidas see muusika aitas inimesi kasvõi kontserdi ajaks „vabaneda tegelikkusest“. Paistab, et inimesed vajavad sellist muusikat ka nüüd, kuigi Euroopas on elutingimused hoopis teised kui kunagises N.Liidus.

Mida ütleksite lõpetuseks?

Loodan tihendada suhteid eesti muusikutega ja aidata igati. Mul oleks heameel mängida kunagi jälle eesti publikule.

Külalist Prantsusmaalt küsitles
Marina Tamme

Fazer Music Inc.). Sur Eesti-huviline on seal Jari Tiessalo.

Esimeseks koostööplaadiks oli Urmas Sisaski — Lauri Väinmaa „Tähistaeva“-tsükkel. Suurem sari on tulemas „Hortus Musicusega“ (Telemanni kvartetid jm.). Planeerimisel on plaaditais eesti klaverimuusikat L. Väinmaa esituses (E. Mägi „Vana kannel“, J. Räätsa „Toccat“, E.-S. Tüüri Sonaat, L. Sumera 2 pala aastast 1981, A. Pärdi Partiita, R. Kangro Süit, P. Vähi „Fatamorgaana“).

Firma tunneb huvi ka Andres Mustoneni kui viuldaja ja dirigendi vastu. A. Mustonenil ja I. Sillamaal on kavas mängida CD-le J. S. Bachi Sonaadid viiulile ja tšembalole. Plaanis on ka plaat A. Mustoneni dirigee-

rimisel (Vivaldi „Aastaajad“). Võib-olla asendub see teos aga kuue Brandenburgi kontserdiga Eesti-Soom barokkorkestri esituses.

Veel on Soome-pool huvitatud plaadist eesti kammersümfooniilise muusikaga Tallinna Kammerorkestri esituses. Sinna planeeritakse kas J. Räätsa Kontsert kammerorkestrile või tema Väike sümfoonia, midagi A. Pärdi loomingust (võib-olla „Fratres“ ja A. Mustonenile pühendatud „Arbos“, mille A. Mustonen kavafseb orkestreerida helilooja nõusolekul).

Projektis on ka Mozarti „Reekviem“ A. Mustoneni dirigeerimisel. Firma inimesed olid seda teost kuulnud A. M. juhatusel Helsingi Linnaorkestri ja Rootsi kooriga. Kont-

sert oli läinud hiilgava eduga — sellest siis ka niisugune pakkumine.

Firma „Finlandia Records“ oleks nõus tegema ka kuni kaks CD-d Veljo Tormise à cappella kooriloomingust. Praeguste plaanide järgi läheb see pakkumine teostamiseks Kaljuste koorile.

* Kas Teile ei tundu, et plaadistamisplaanides osaleb küllalt kitsas muusikute ja heliloojate ring?

Jah, seda küll. Aga praegu on ka niisugune aeg, et nõudmine dikteerib pakkumise.

Muidugi on inimeste enda aktiivsus asjaajamisel ja organiseerimisel ka küllaltki määrav.

Peeter Vähiga vestles
Sirje Kuusk

EESTI RAHVUSKULTUURI FOND

ON KORJANUD JA JAGANUD RAHA KA MUUSIKALE JA MUUSIKUTELE

Millele (ja kui palju) on jagunud fondist
MUUSIKAÜRITUSTELE JA MUUSIKUILE?

ESIMENE JAGAMINE OLI 17. DETS. 1991

Rahuldati 29 taotlust, neist 7 muusikale.	
Jagati kokku — 2.502.982 rubla	
Sellest sai muusika	290 000 rbl.
A/S FIESTA International	
Otsingute-teatrite festivali „Baltoscandal“ korraldamiseks	— 100 000 „
Eesti Muusikafond	
H. Elleri „Kogutud klaveripalade“ väljaandmise jätkamiseks	— 50 000 „
Urmas Sisask	
oma loomingu kirjastamiseks	— 25 000 „
Eesti Teatri- ja Muusikamuseum	
pillide restaureerimiseks	— 40 000 „
Anne-Liis Treimann	
toetuseks	— 10 000 „
„Pärnu Nüüdismuusika Päevad“ 24.—26.01.1992	— 5 000 „
Viljandi Kultuurikolledž	
rahvapillide kogu täiendamiseks	— 60 000 „

TEINE JAGAMINE OLI 18. VEEBR. 1992

Rahuldati 30 taotlust, neist muusikale 8	
Jagati kokku — 1 141 770 rubla.	
Sellest sai muusika	352 000 rbl.
Eesti Muusikakogude Ühendus	
„Eesti noodibibliograafia 1920—40“ ja eesti muusika teatmebibliograafia kirjastamiseks	— 20 000 „
EELK Konsistoorium	
kirikumuusikakoolile kirikumuusikute ja orelihooldajate koolitamiseks	— 100 000 „
Läänemaa Kultuuriamet	
teatrijuhtide tasustamiseks ja kooride ülalpidamiseks	— 5 000 rbl.
Tartu VII Keskkool	
R. Valgre nimelise laulufestivali korraldamiseks	— 3 000 „
E. Tubina Fond	
E. Tubina tööde väljaandmiseks	— 10 000 „
Virumaa Fond	
„Viru säru“ korraldamiseks	— 85 000 „
ETV Kultuuridireksioon	
Videofilmi „R. Tobiase elu. „Joonase tulemine““ teostamiseks	— 99 000 „
„Scripta Musicalia“ paberi ostmiseks ja honoraride maksmiseks	— 30 000 „

KOLMAS JAGAMINE OLI 17. NOV. 1992

Rahuldati 43 taotlust, neist muusikuile 18	
Jagati kokku 414.796 krooni	
Sellest sai muusika	— 171 689 krooni

Toetuse said:

Pille Lill	
lauluõpinguteks Londonis (Guildhall School of Music&Drama)	— 12 000 „
Vahur Luhtsalu	
tšelloõpinguteks Liszti-nim. Muusika- akadeemias Budapestis	— 1 100 „
Reet Sukk ja Taavi-Mats Utt	
plokklöödiõpinguteks Indiana, Ülikoolis (USA), kumbki	— 12 000 „
Maano Männi	
stažeerimiseks viiulipedagoog I. Bezrodnõi juures Helsingis	— 10 000 „
„Kuldjala Lauluselts“	
koori kontserdireisiks Ungarisse soome-ugri hõimupäevadele	— 7 000 „
Tallinna Konservatooriumi juures asuv Muusikakeskkool	
sõiduks noorte interpretide konkursile Tšehhimaal	— 14 000 „
Lilian Semper ja Eike Sild	
sõiduks noorte interpretide konkursile Barcelonas	— 15 000 krooni
„Pika Jala muusikaäri“	
Tallinna VII rahvusvahelise orelifestivali korraldamiseks	— 6 000 „
„Pärnu Nüüdismuusika Päevad '93“	— 4 260 „
Tallinna Konservatoorium klavessiini ja MIDI-kaardi ostmiseks	— 23 329 „
„Valga Torupill“	
IV rahvusvahelise festivali „Valga Torupill '93“ korraldamiseks	— 9 000 „
Eesti Heliloojate Liit	
„Eesti muusika päevade“ läbiviimiseks	— 13 000 „
Viljandi Kultuurikolledž	
rahvamuusika-alase lastelaagri korraldamiseks	— 1 100 „
Kose Õpi- ja Kultuuriselts	
laste muusikalise teatri ja rahvamuusikaorkestri toetamiseks	— 5 000 „
Meeli Kallastu ja Rauno Elp	
stipendium uute rollide vokaalseks ja lavaliseks ettevalmistamiseks „Estonia“ teatris	— à 12 000 „
Eesti Kooriühing	
Skandinaavia muusikaseminari „Scand-Est“ toetuseks	— 5 000 „
Eesti Folkloori Selts	
Läänemeremaade folkloorifestivali korraldamiseks	— 10 000 „



Ülevaate koostas
Eesti Rahvuskultuuri Fondi
tegevdirektor
TOIVO TOOMEMETS

„MUUSIKALEHE“ TRADITSIOONILINE „LAULGEM KAASA!“ RUBRIIK

TÄNA pakume ingliskeelsetele lauludele vahelduseks ühed toredad „soome-ugrilikud“ ja samas väga kaasaegselt kõlavad laulusõnad, mis on ilmunud 1992. a. „PIKRIS“.

MELOODIA pole seekord kindlalt ette antud — igaüks võib viisi kujundada selliseks, nagu talle endale parem tundub.

KELLELE JUHTUMISI INSPIRATSIOONI PEALE EI TULE, NEILE NIIPALJU, ET ASJA AJAB ÄRA KA VIISIGA „MU ISAMAA ARMAS..“

Head laulmist!

Mogri Märdi Römolaul

KUI JO ISSA JÄRRELT KRUNDI PERRINUD OLLI

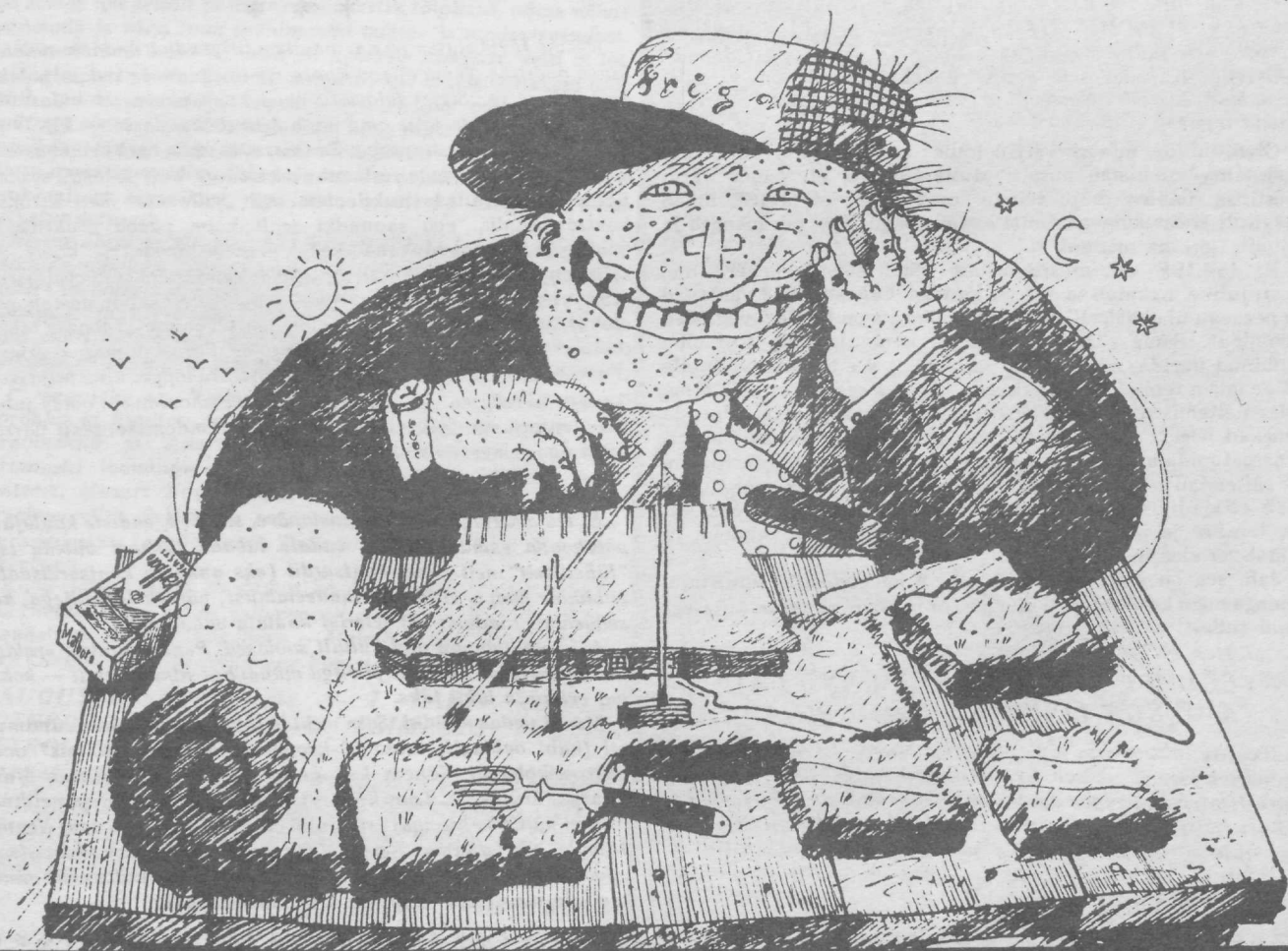
*Mo Issa Krunt armas,
mis perrinud Ma —
Sind parzeldama kärmas,
kui tullo tousemas.*

*Sin myhhawad Männad
ningk Kusedki wel.
Kuid ota! Warssi Kännud
on Meije Silma ehl.*

*So Pöue end peidan
ningk urgitzen seäl.
Mis kõike wöip sin leida —
kyl teawad wöerad Peäd.*

*Ei Perlid, Korallid
jo siggi sin kyl —
doch kõrged Tuhhawallid
on suitsmas mitmel pol.*

*Mo Issa Krunt kallis,
Tyck-Tyckilt myn Sind.
Och! Ilma Ladatrallis
wel tousep Sinno Hind...*



Kirjutan seda lugu küünlavalgel, kuna olen „karistatud“ elektri väljalülitamisega korterist selle eest, et minu sissetulek ligi kolm korda väiksem on, kui ainuüksi korteri eest peaksin maksma. Käin oma kodus nagu keskagegne lossipreili, küünal käes, kõhus näljahõnguline korin, korter tolmus, igasugusest maailma infost ära lõigatud (ei tööta ilma elektrita peale külmkapi, tolmuimeja, kohvikeetja jt. olmemasinate ka ju raadio, televiisor, lehti aga pole samuti raha osta-tellida). Nii on lugu!

Selle „uueaegse repressseerimise“ eest saan ehk Eesti Vabariigi tunnustusmedali ja kolm aastat iga elektrita oldud päeva, kuu või aasta eest pensionistaazile lisaks — posthuumselt või kunagi oma „järgmises elus“!? Mõnelt uelt, võib-olla näiteks järjekorranumbrialt saja kahekümne viiendalt EV valitsuselt. Või saavad nende minu praeguste „kannatuste“ eest kunagi „kompensatsiooni“ minu lapsed (või lapselapsed). Või hoopis lapselapselapsed?

Nojah, see selleks! Eks ta muidugi solvav ja arusaamatu on, see praegune olukord, ja veel rohkem sellesse suhtumine „kõrgkihi“ poolt (maksujõuetute inimeste mõnitamine ajakirjanduses ja mujal, elektri väljalülitamine korteritest, väljatõstmise, ja ka soojuse, gaasi jne. äravõtmise ähvardused — nagu puuduks neil tähtsatel härradel elementaarne arvutusoskus, nagu nad ei teaks, et „surm ei võta ka sealt, kust võtta pole“, nagu oleks neid „odavaid“ ühetoalisi, mille maksimisest pensionäriil võib-olla paar krooni ka söögirahaks jääks, lõputu hulk.). On ju ikkagi kogu jõust ja hingest tööd tehtud elu jooksul, ülepingutamise tervisekaotuseni jõutud, nii et raske on taibata küll, milles siis nüüd järsku „süüdi“ oled!

Agä täna ei mõtle ma sellele. Praegu olen ma mõttes Neeme Järvi kontserdil ja mu süda on jälle täis rõõmu!

SEE SUUR, VAIMUSTAV RÕOM MUUSIKAST

„Meie põlvkond, kes me oleme üles kasvanud Neeme Järvi musitseerimise sees, oleme vähepeal nagu omamoodi vaimses ja hingelises „näljast“ olnud, kaotanud isegi nagu juba usu, et muusika võib nü põletavalt puudutada hinge. Vist küll kedagi ei saa jätta külmaks see loova energia tulv, mis voogab N.J. tõlgitsustest, see suur, vaimustav RÕOM MUUSIKAST (mis teda ennastki iseloomustab), see PIDUPÄEVATUNNE kontsertidel!

Tundsin jälle, et ELAN, et muusika pole hall ja igav asi. Tundsin, et SUUR MUUSIKA pole veel maailmast kadunud.“

Nüüsguste tuliste sõnadega võttis N. J. kevadiste Tallinnakontsertide lõppedes oma muljed kokku koorijuht Ene Uleoja, ise samuti tuntud muusik ning meie koorikultuurile kuulsust toonud inimene.

Olen, muide, minagi väljaõeldule „kahe käega“ valmis alla kirjutama, tunnistan ausalt! Mulle tundub, et Neeme Järvi müstilise, imelise mõju saladus ongi selles, et ta ISE läheb jäägitult kaasa kõigega, mida esitab. Nagu laps, kes mängib ja naudib ise oma mängu!

Et ta ISE on musitseerides väga sütitav, energiline, heatujuline, nakatab ta sellega ka teisi. Orkestrandid väidavad ju peaaegu ühehäälselt, et „Neeme Järvi on kuidagi väga hea mängida“. Sama räägivad laulmise kohta lauljad. Kui olen püüdnud uurida, miks, siis arvatakse, et see tuleneb võib-olla kõige enam tema heatahtlikkusest. Aga ka sellest, et kõik tema „sissenäitamised“ ja meeleolu- ning nüansitaotlused on selged ja ilmekad. Öeldakse ka, et ta pole laval (ega prooviski) ainult „raamatupidaja“, kes luurab orkestrandi iga viga, fikseerib selle ja väljendab näoilmeaga või muul moel oma hukkamõistust. Ta teab, et iga inimene võib eksida, ei puhu eksimust suureks, kui see korduv ja pahatahtlik pole, lähtub sellest, et inimene ju püüab, ei eksi meeleaga.

Jah, see on õige! Ta oskab olla tiibadeletõtja, innustaja, temaga nagu kohe tahadki olla parem ja jõuda rohkem, kui isegi usud endast!

ON TEGU, ET JÕUDA KUULAMISE JA KIRJUTAMISEGA TEMAGA SAMMU PIDADA

Alati, kui ma kuulan N.J. proove või kontserte, tunnetan ma, et mul on tõepoolest kohutavalt vedanud elus! Mõelda, et ma olen sattunud nüüd juba aastakümneid nüü lähedalt jälgima tema töid-tegemisi (ja neist teistelegi teada andma!). See on olnud nii osa mu tööülesannetest kui ka mingi meeldiv sisekohustus — jäädvustada tuleviku jaoks (nüüpalju kui võimalik) neid kokkupuutumisi.

Mul on olnud võimalus kuulata tema värvikalt põnevaid, hingematvalt lüürilisi või sügavalt filosoofilisi tõlgitsusi arvukatel kontsertidel nii Eesti pinnal kui väljaspool — Leningradis, Riias, Vilniuses, Moskvast, Stockholmis ja Göteborgiski! Olen isegi nüüsgune õnneseen, kes on saanud kaasa elada päris paljudele proovidelegi tema Göteborgi orkestriga — jälgida, mis on endisaegadest jäänud, mis muutunud, mis suunas!

Päevade kaupa olen tema esituste „sees“ olnud raamatukogudes, kõrvaklapid peas, püüdes analüüsida tema tohutut „heliplaaditoodangut“. Hinges on siis tihti olnud küll „kassihastus“, kuna tundub, et kuidagi ei jõua ma oma kuulamisega järele sellele, kuipalju N.J. neid plaate jõuab teha! Kui endale aga aru olen andnud, et pole vist võimalikki „haarata haaramatut“, lihtsalt nautinud tema imeliste käte alt süündinud helidetulva, neid „värve“, seda „allteksti“, mis alati on olemas tema tõlgitsustes!

VÕORSIL ON 13 AASTAGA TEHTUD TOHUTU TÖÖ

1980. aasta jaanuarist on Neeme Järvi ja tema kunst olnud meist kümnete lennutundide kaugusel, tema kodu New Yorgi lähelst, tööpaigad aga laialt suures maailmas, nii Ameerikas kui Euroopas. Üle Atlandi ookeani tuleb tal (tööle ja tagasi) teinekord isegi paar korda nädalas lennata. See tähendab vähemalt kümnet tundi lennukisistumist!

Neeme Järvi on võorsil olnud 13 aastaga ära teinud tööd, mida paljud dirigendid pole jõudnud kogu oma eluaja jooksul. Ta on olnud mitme orkestri peadirigent (praegu töötavad tema kui peadirigendi käe all Göteborgi ja Detroiti sümfooniaorkestrer, üks Rootsis, teine Ameerikas). Juhatanud on ta peaaegu kõiki Euroopa arvestatavamaid orkestreid, plaadistanud aga rohkem kui keegi teine maailmas selle aja jooksul. 1991. aastal tunnistas Londoni heliplaadiajakiri „Gramophone“ Neeme Järvi „aasta parimaks dirigendiks“, eelmisel aastal kinkis aga firma „Chados“ talle sajanda heliplaadi ilmumise ja miljonilise läbimüügi puhul selles firmas oma nn. kuldplaadi.

Praeguseks on Neeme Järvi sisse mänginud juba ligi kaks ja poolsada heliplaati.

* * *

Neeme Järvi elutempoor nn. maailmadirigendina on meie mõistes lausa pöörane. Tema elu on kontserte täis planeeritud paljudeks aastateks ette. Siiski leidis ta need kolm päeva, et külastada Eestit ja mängida jälle oma kunagiste töökaaslaste — ERSO ja Estonia teatri muusikutega. Ta tuli, et toetada oma esinemistest laekuvate summadega eesti rahvuskultuuri. Tuli peaaegu et otse Rootsi-kontserdilt lennukile, lennukilt „jälle otse“ meie Estonia kontserdisaali... ega saanudki sealt kolm päeva praktiliselt välja. Tuli proove teha kahe erineva orkestri, koori ja solistidega, anda intervjuusid, esineda televisioonis ja veel palju muud, nagu näiteks osaleda Eesti Muusika Nõukogu aastakoosolekul, arutada Kultuuriministeeriumis Tobiasi „Joonase lähetamise“ plaadistamise võimalusi jne. jne. Pärast viimast kontserti, mis publiku raugematute aplauside tõttu lõppes niigi hilja, tuli vastu pidada ka veel bankett. Aga varahommikul ootas juba jälle lennujaam, kust seekord läks sõit Londonisse, sealt varsti edasi aga Ameerikasse.

* * *

Ei tea arvata, kui palju pensionäre, s.t. N. J. endiste kuulajate põlvkonna esindajaid, sai endale lubada luksust viibida ise, „füüsiliselt“ neil kahel kontserdil (eks anna ju kontserdisaalis viibimine hoopis erilise tundeelamuse, võrreldes muljega, kui sedasama raadiost või telerist kuulata-vaadata!)

Jah, piletihindad olid küllalt soolased. Pensionäridele eraldatud kaks rida 3-kroonise piletiga müüdi ära silmapilkselt — kohe, kui eelmüük lahti läks.

Minul vedas nüüidki. Sain viibida sellel muusikasuursündmusel (häbi öeldagi!) lausa 50-krooniste kohtade „tsoonis“ oma lisatoolikohaga! Vähem kui meeter maad peaminister Mart Laarist! Muide, M. Laar kuulas kontserti väga tähelepanelikult (mingi nähtava huviga) ära, kuigi oli ilmselt tulnud vaid Neeme Järvi üle andma Eesti Vabariigi tunnustusmedalit (kui „pooleldi metsavennale“ ja „teiselt poolt eesti kultuurile nime tegijale maailmas“ nagu ta ütles saatesõnas).

... MUREMÖTETEST

Aga mina ei tea, kas mul õnnestub nüüd selles meie praeguses Eesti Vabariigis lõpule viia oma raamatut maestrost? Kas mul jätkub ettevõtmist selleks mingit stipendiumi "välja võidelda"? Kas mind jäetakse korterist välja tõstmata või varsti olen kõigi oma kogutud materjalidega tänaval? Ja kas õnnestub niipaljukestki söögipoolist endale lubada, et sellest tööks ka füüsilist ja vaimset jõudu jätkuks?

Aga — kui isegi juhtub, et ma kõige kiuste selle raamatu lõpetamisega toime tulen? Kas on siis seda meie praeguses Eesti riigis võimalik enam kirjastada? Tunnustusmedaleid on ju kerke jagada, küdusõnad ka leiba ei küsi. Kas tuleb aga meie riigist ka kultuuriõetajat? Seda ennustada on raske, seda näitab vist ainult tulevik!

„KUNSTI(de)LE TULEKS KOHE ÕLG ALLA PANNA, MITTE OODATA PAREMAID AEGU,“ nii kirjutas Ivalo Randalu „Rahva Hääles“ Neeme Järvi Tallinnas-viibimise päevald väitnud ja meile südamele pannud olevat. EKS NÄIS, KAS VALITAKSE nn. JAANTONISSONLIK VÕI KONSTANTINPÄTSILIK HOIAK JA ARENGUSUUND!

Kahju oleks muidugi, kui praeguseks saavutatud kultuuritase lasteks kergemeelselt käest, nii et KÕIK mängijad-lauljad lõpuks maailma mööda laiali leiba teenima lähevad. On ju kultuuri sentiajani üks kindlamaid ja arvestatavamaid "eksporditartikleid" olnud Eestile.

Võib vist öelda, et KÕIGE rohkem teavet Eestist kui riigist on maailma vüüud just kunsti-inimesed, eriti aga meie MUUSIKUD.

OLEKS VIST TARK SEDA HOIDA, „KASTA“ SEDA VARASALVE KUI LILLE, ET SELLE ILU VEEL MÄRGATAVAMAKS SAAKS JA SELLE LÖHN VEEL KAUGEMALE ULATUKS!?

* * *

Need olid ilusad päevad koos Neeme Järvi ja meie muusikaraha esindusega. Oma tavapärasel viisil oskas maestro elustada kõike oma sõrmede all, anda tiivad nii orkestritele, kooridele kui ka solistidele ning muusikast vaimustumiseni viia mitte ainult esinejad, vaid ka publiku.

Maestro Järvi töövõime on hämmastav. Väsimust tundmata on ta võimeline päevade viisi musitseerima. Näib, et üal ei tüdine ta muusikategemisest, on aina valmis jätkama.

Tema dirigeerimistehnika on muutunud veelgi täiuslikumaks, lihvitumaks. Ta on alati olnud atraktiivne laval. Nüüd on juurde tulnud tohutu sügavus, filosoofiline üleolek esitatavast, aga samas iga detaili ja nüansi meisterlik tõlgitsus, oskus nähtunnetada ja välja tuua peenimaidki mõtte- ja tundeülevõndusi.

Neeme Järvi käed — need on Looduse kingitus, neid ei tee kuidagimoodi järele. Ta pole dirigent, kes ainult taktikepi abil juhüib „sündmuste käiku“ teoses, temal „räägib“ oma eri ilmekat keelt iga sõrm (küünarnukid, õlad, ning pealagi ja jaladki, kui vaja!) Ja muidugi nägu oma tuhandete eri ülevõndustega! See on täiesti omaette maailm. Siin pole standarde, siin on kõik tulenev konkreetsest muusikast, aga üsna sageli ka dirigendi enda hetketunnetusest

Neeme Järvi on dirigent, kes lihtsalt ei talu stampe. Iga tema esitus on unikum, see ei kordu kunagi. Iga kord "kuuleb" ja "näeb" ta muusikat uüena, värskena. Nagu laps, usub ta oma intuitsiooni ja julgeb seda järgida. Orkestrantidele toob see sageli üsna suuri ootamatusi, eriti tempodes. Aga kõigega saadakse hakkama — tema käte maagiale on lihtsalt võimatu mitte alluda!

Praeguseks on Neeme Järvil seljataga neljateistkümmes töörohke ja huvitav suvi Euroopas ja Ameerika mandril — Stravinskile ja Ansermet'le pühendatud festival Genfis, Stravinski loomingu plaadistamine, Luzerni festivali avakontsert, Mozart New Yorgis, kontserdid Bostoni orkestriga Tanglewoodis. Seljataga on praeguseks ka põnev noorte muusikalaager Interlockenis, Tšaikovski-festival oma Detroidi-orkestriga.

Kogu perega käidi kuulamas ka dirigendist Paavo debüüti Stockholmis Kuningliku Filharmoonia orkestri ees: Ka Paavo laiendab üha haaret (Göteborg — Malmö — Oslo — Stockholm jne.) Olevat olnud suurepärase kontsert! Tore!

AUGUSTI LÖPUS LÕI N. J. LAHTI HOOAJA GÖTEBORGIS, SEPTEMBRI ESIMESES POOLES DETROIDIS.

MÕNI JÕUAB VÄGA PALJU JA MITMETEL MANDRITEL. KUI SEE „MÕNI“ ON JUHUSLIKULT KA EESTLANE, SIIS ON SEE MEIE KÕIGI ÜHINE RÕOM!

Sirje Kuusk

KUUM VEERG

Sirje Kuusk!
Neeme Järvi

9. sept
faxy

Minu faxy

DETROIDISTI

Alustan oma kirjutist, mis on üsna põnev, mis on üsna põnev, mis on üsna põnev



Nagu selgub Neeme Järvilt just viimasel hetkel enne lehe trükkiminekut Detroidist saadud faxyist, oli N. J. töösuvi VÄGA pingeline: 18. juunist 2. juulini Stravinski-Ansermet'-festival Genfis (Orchestra de la Suisse Romande, solistid — Boris Berman (USA), Lidia Mordkovich (Suurbritannia), Geoffrey Tozer jt., kavas „Oidipus Rex“, Psalmide sümfoonia, „Apollon Musagete“, Capriccio klaverile, Sümfoonia 3-es osas, „Circuspolka väikesele elevandile“ jt.

10. juulil alustas N. J. teisel pool ookeani, esinedes koos Bostoni sümfooniaorkestriga Tanglewoodi Muusikafestivalil, kavas Rahmaninovi 2. klaverikontsert (solist Garrick Ohlson) ja Tšaikovski 5. sümfoonia.

16.—18. juulini osales ta oma orkestriga Detroidi Tšaikovski-festivalil.

Augusti esimene nädal kulus N. Järvil New Yorgis (Avery Fisher Hall, Lincoln Center) prestiižikal Mostly Mozart Festival'il (kavas Mozart ja Tšaikovski), 11. augustil juhatas ta aga juba Euroopas — Luzerni festivali avakontserti (Luzerne Festival Orchestra, solist Juri Bashmet, kavas Tšaikovski „Francesca da Rimini“, Schnittke Violakontsert ja Berlioz „Harold Itaalias“), ajavahemikul 17.—27. augustini töötas aga Skandinaavia, oma Göteborgi sümfooniaorkestri juures. „Deutsche Grammophoni“ jaoks heliplaadistati selle ajaga Tšaikovski ooper „Mazepa“.

Septembris (2., 3., 8. ja 9. sept. kontsertidega) avas N. J. uue hooaja Göteborgis, kavas Smetana „Ma Vlast“ („Minu kodumaa“), Stenhammari 2. sümfoonia, Beethoveni „Egmont“, Dvořaki Tšellokontsert (solist Misha Maisky) ja Tšaikovski 5. sümfoonia. Sama kava leidis seejärel, 11. ja 12. septembril, esitamist ka Euroopa muusikapidustustel („European Music Festival“).

17. septembril avas Neeme Järvi oma orkestriga hooaja ka Detroidis. Avakontsertidel 17., 18. ja 19. septembril esitati kohalikus Orchestra Hall'is Wieniawski 2. viiulikontsert (solistiks 13-aastane TAMAKI KAWAKUBO) ja Beethoveni 9. sümfoonia (solistid Camella Johanson, Kathleen Segar, Jon Frederic West ja Kevin Short ning kaastegev Union of the University Musical Society koor).

Järgnenud neli nädalat kulusid tööle Detroidi sümfoonikutega. Need nädalad töid kuulajate ette veel kaks uut kontserdiprogrammi. 23., 24. ja 25. septembril mängiti Schuberti Kolmandat sümfooniat ja Nielseni Teist sümfooniat (alapealkirjaga „Neli temperamenti“) ning Poulenc'i d-moll Concertot kahele klaverile (solistid — öed Katia ja Marielle Labèque).

30. septembril ning 1., 2. ja 3. ndal oktoobril tuldi välja kavaga, mis pakkus kuulamiseks Rahmaninovi Variatsioonid Corelli teemale (Dumbrauanu orkestratsioon), Bruchi 1. viiulikontserdi (solist — Nadja Salerno-Sonnenberg) ja kontserdi teises pooles Smetana „Minu kodumaa“.

8. ja 9. oktoobril antud kontsertide kavasse kuulusid Tšaikovski 6. sümfoonia ja Rahmaninovi „Concerto élégiaque“ Alan Kogosowski soleerimisel (ja ka tema orkestreeringus!) Kõnesolev oli seega selle teose orkestri-versiooni maailmaesiettekanne!

13.—16. oktoobrini käis töö juba Chicago Symphony Hall'is Chicago sümfooniaorkestriga, tulemuseks kava, millesse kuulusid (esimest korda Chicagos) esitamist leidnud Dvořaki Neljanda sümfoonia ja Nielseni Klarnetikontserdi kõrval ka Elleri „Kodumaine viis“, Tubin-Raidi „Eleegia“, Emil Darzinski „Valse melancolique“ ja Janis Medinši „Aaria“. Viimased kõlasid esialgselt kavasse planeeritud Tormise 2. avamängu asemel, kuna Eestist saadetud noodimaterjal oli niivõrd halb, et orkester keeldus seda mängimast. (Halb noodimaterjal — see on Eesti muusika suur probleem praegu; kirjutab N. J. vahemärkusena faxis, hüüu- ja küsimärgiga.

(Järgneb ML-is nr. 17)

Hei, muusikud! HOIDKEM KOKKU! OLGEM KÕIK TÖÖKAD MESILASED!

Kas mäletate, kui oli veel see nn. sügav stagnaeg? Kuidas me siis kõik rääkisime ja unistasime oma „Muusikalehest“! Küll oli meil siis enda meelest teemasid ja kirjutamisväärsust, mis teistesse olemasolevatesse lehtedesse ei mahtunud!

Nüüd ongi meil oma „Muusikaleht“! Juba ligi kolm aastat! Aga pangem käsi südamele ja mõelgem — mida oleme siis nüüd teinud selle oma muusikalehe jaoks?

Kui paljud meist üldse tellivad „Muusikalehte“, kuigi see on Eesti odavaim ajaleht?

Kas tõepoolest ei leita seda pisikest summat?

Või ei loeta lehte lugemist vääriks?

Viimase variandi puhul ütelnuks vanad eestlased teadagi kuidas: „Kus viga näed laita, seal tule ja aita!“

Mis oleks, kui õige võtaks hoiaku: „Muusikaleht“ — see on meie oma leht! Ja hüüaks: „Kõik Eesti muusikud, ühinege! Toetagem meie ühist üritust!“



Me peaksime kõik ju head seisma selle eest, et „Muusikaleht“ oleks ja jääks. Ja leviks. Et tema kaudu jääks tõene pilt meie tänasest muusikaalust. Et selles leiaksid märkimist, käsitlemist, valgustamist kõik sündmused, mis kuuluvad meie muusikaellu.

Et midagi tähtsat kahe silma vahele ei jääks, tuleks meil kõigil agarad olla ja igast sündmusest, kõigest toimuvast oma lehele (vabatahtlikult!) teada anda. Ega see asi muidu kõigile meelega minema ei hakka — mingit üliinimlikku kõiketeadjat ja kõikjale jõudjat pole ju kusagilt võtta! Kogu informatsiooni peame „kokku kandma“ ikkagi meie ISE! Nagu töökad mesilased!

SAAGEM SIIS KÕIK TÖÖKATEKS MESILASTEKS, KES LENDAVALD MESIPUU POOLE (nagu on kirjas ka lehe motos!).

VAADAKEM ÜLE OMA RAHAKOTID! KINDLASTI LEIDUB SEAL SEE 5 krooni kvartalis, 9 ja pool krooni pooles aastas või 18 krooni aastas! See on praeguste hindade juures naeruväärselt väike raha ja võimalik vaid seetõttu, et lehte on seni doteerinud Kultuuriministeerium ja A/S BALBI (varem ka FRATRES).

Hei, muusikud! — vanad ja noored! Hoidkem ühte, ärgem tõmbugem igaüks oma „aianurka“ ja nosigem seal üksipäini! **AINULT SIIS SUUDAME ME ENNAST MAKSMATA PANNA ARVESTATAVA JÕUNA! AINULT SIIS EI SAA RIIGIKOGU JA VALITSUS MEIST MÕÖDA VAADATA EGA KORDU MEIE ESIMISE EESTI VABARIIGI KURB KOGEMUS, ET KULTUURI TOETATI SEALGI KÜLLALT VÄHE!**

Ajad on rasked — pensionäridele, noortele peredele. Ka kunstiinimestele.

Me oleme nüüd teabe kõrval ka ise saanud pilku heita maailma muusikaalust korraldusse, oma l nahal tunda saanud (vähemalt paljud meist!) muusiku töö ja tasu suhet meil ja mujal. Meie interpretatsiooni- ja heliloomingukunst on auga vastu pidanud paljusid rahvusvahelisi „jõukatsumisi“. Me tunneme õigustatult, et meie töö ja pingutused oleksid väärt rohkemat, kui meile osaks saab.

See on õiglane, vajalik võitlus. Aga ärgem tehkem seda jälle killustatult, igaüks oma mätta otsast ja ainult endale!

Näidakem, et me oleme üks suur võimas pere, keda niisama ei saa murda. Hoidkem kokku ja võideldagem koos! Mitte nii, et üks julgeb öelda, asju õige nimega nimetada, aga teised on orjarahva kombel kohe valmis seda „retušeerima“!

Tehkem nii, et ülevalpool (valitsuses, Riigikogus) hakkaksid figureerima ja tooni andma inimesed, kes tunnevad lihtsat aritmeetikat (vähemalt algkooli programmi piires!). Et inimese töötasu ja tema töövõime „taastootmise“ kulutused oleksid vähemalt tasakaalus! Et meid ei sunnitaks oma kodudest lagunenedu hurtsikutesse ümber kolima! Et saaksime töötada oma vabariigi hüvanguks ega peaks leiba teenima sõitma mujale!

Et kokku hoida, selleks on vaja kontaktis olla — võib-olla selgub siis, et Sinu mure on ka minu mure, nii et võiksime võidelda siis koos!

Meil ON selleks praegu võimalus — meil on „Muusikaleht“!

KAS ME OLEMÄ SEDA VÕIMALUST AGA VÄÄRILISELT HINNANUD JA KASUTANUD?

Nüüsiis — telli „MUUSIKALEHT“ ise ja soovita sama ka sõbrale!

Ja TEATA JUBA HOMME (telefonidel 52 51 24 ja 52 29 98), kui Sul on värskeid ideid või mõtteid!

Kui oled läbi elanud midagi nüüsiis, millest oleks põnev osa saada ka teistel!

Kui Sulle on teada midagi, mis oleks huvitav ja vajalik jäädvustada kirjasõnas — meie muusika- või kultuurielust ükskõik kus Eestimaa nurgas, aga ka teistes paikades, kus Sul on õnnestunud sealsest muusikaalust või muusikaõpetussüsteemist osa saada!

TEE SEDA JUBA TÄNA!

„MUUSIKALEHT“ — meie OMA „Muusikaleht“ OOTAB!

Jõudu ja indu selleks soovib käesoleva lehenumbri kokkupanija

Sirje Kuusk

Peatoimetaja: Mart Vainu

Muusikaleht

Sisutoimetaja: Sirje Kuusk
Lõuna-Eesti korrespondent:
Marina Tamme
Masinakiri: Piret Jutta
„Kiir“, tell. 1102.

Väljaandjad: AS „BALBI“
ning EV Kultuuri- ja
Haridusministeerium
Tallinn 34(EE0034) pk. 996.
Teisipäeval ja neljapäeval
14.30—16.00 tel. 52 51 24

1250